

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

32E JAARGANG

WOENSDAG 16 APRIL 1947

No. 1562

COMMISSIE VAN REDACTIE:*H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;**H. M. H. A. van der Valk; F. de Vries;**J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).**Assistent-Redacteur: A. de Wit.*

Administratie: Pieter de Hoofstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro 8408.

BERICHT.

In verband met zijn benoeming tot gewoon hoogleeraar aan de Nederlandsche Economische Hoogeschool heeft Prof. H. W. Lambers zijn werkzaamheden als secretaris van het Nederlandsch Economisch Instituut neergelegd. Prof. Lambers is, met ingang van 1 Maart jl., in het directorium van het Instituut opgenomen, terwijl met ingang van denzelfden datum Drs Khouw Bian Tie met het secretariaat is belast.

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	303
Uit buitenlandse bron	303
De douane-overeenkomst met België-Luxemburg door <i>Mr Dr J. van der Poel</i>	304
De Jaarbeurs als markt voor industriële producten door <i>Dr F. L. van Muiswinkel</i>	308
Een en ander over de economische politiek in de Rus- sische bezettingszone door <i>C. A. A. van Luttervelt</i> ..	310
Ingezonden stukken:	
De betekenissen van de salaris- en loonsverhoogen voor de pensioenfondsen door <i>C. H. Textor</i> en <i>Prof. Dr Ir</i> <i>J. Goudriaan</i> met naschrift van <i>J. P. H. Smits</i>	312
Aanteekening:	
De Nederlandsche invoer in 1946	313
Boekbespreking:	
Nederlands Economisch Herstel, samengesteld onder lei- ding van <i>M. Weisglas</i> , bespr. door <i>J. H. Lubbers</i>	313
Internationale notities:	
Export uit de Vereenigde Staten	314
Vortraging in de reconversie van den Amerikaanschen landbouw	314
Herleving van den handel tusschen Malakka en Japan	314
Spaansch-Engelsche monetaire overeenkomst	315
Geld- en kapitaalmarkt	315
Statistieken:	
Bankstaten	316
Specificatie van den invoer in Nederland	317
Stand van 's Rijks Kas	317
Maandcijfers van de groote banken in Nederland	318
Goudproductie	318

DEZER DAGEN

loopt de motor hoorbaar stroef. Gemis aan synchronisatie der deelen vertraagt het tempo van het geheel. Schoolvoorbeeld is de conferentie te Moskou, waar men het ten hoogste paarsgewijze even eens wordt. Zoo blijft het, thans ook wat het probleem van Duitschland's grenzen betreft, voorloopig op de plaats rust. De besprekingen

lijken vast te roesten, onder het motto uit Milton's Paradise Lost: „With thee conversing I forget all time”.

Ook in den Amerikaanschen Senaat heeft het „tijd is geld” tijdelijk zijn gelding verloren; men debatteert er in extenso over den steun aan Griekenland en Turkije. Hoewel, volgens Vandenberg, niet meer vrij om Truman's actie te verwerpen, laat de Senaat zich de vrijheid van het woord niet ontnemen. De door den President genoemde datum van 31 Maart wordt daardoor aanzienlijk overschreden; de Grieksche Regeering is haar voorjaars-offensief alvast maar begonnen.

Eén besluit heeft de Senaat met betrekking tot Truman's program inmiddels genomen: de Vereenigde Naties zullen niet als vijfde rad aan den wagen worden beschouwd. Als zoodanig ziet men eerder Henry Wallace, die, profet in eigen land, zijn „one world” thans in Europa propageert. Als bij de Gaëlle: olie op de golven of olie op het vuur? Director spreekt Wallace's economisch program: \$ 50. milliard voor het op gang brengen van 's werelds door den oorlog getroffen productie-apparaat.

Indèrdaad dreigen door gebrek aan smering verschillende Europeesche landen economisch warm te loopen. Is dit in Roemenië reeds een feit — de Regeering kan er de inflatie niet meer remmen —, in Italië blijft het bij luidruchtige frictieverschijnselen.

Nederland draait op wat kalmer toerental. In afwachting van de nota van Minister Lieftinck wordt op eigen kracht, met behulp van een 3 pCt. Staatsleening van \$ 100 miljoen en goud uit den Nieuwen Waterweg, het valutareservoir aangevuld; de uitvoer steeg van f 97,1 miljoen in Februari tot f 138,3 miljoen in Maart. Nederlandsch intellect blijft, getuige onze hulp bij de Engelsche overstroomingen, internationaal een waardevol actief. De koersontwikkeling ter beurze waarschuwt inmiddels ook ten orent voor inflationaire slijpevaren. Een gerucht omtrent devaluatievoornemens — loslippigheid dan wel „slip of the pen” van een bepaalde redactie — vond echter prompt officieuzen tegenspraak.

Zelfs de Amerikanen moeten aan de rem gaan denken. In een speciale kabinetszitting bracht Truman de prijs-situatie ter sprake; velen achten deze ernstig. De President, volgens onderzoekingen van het Gallup-instituut kort na de opheffing van de OPA slechts bij 30 pCt., thans bij 60 pCt. van het Amerikaansche volk in de gratie, bleef beminnelijk; hij verzocht vriendelijk om prijsverlaging. Krasser zei het Earl Bunting, voorzitter van de National Association of Manufacturers: „If the constant upward winding of the spiral continues, you'll see one of the most terrible bursts this country ever had”.

Dit is de spil, waarom de te Genève begonnen internationale handelsconferentie draait. Zal daarom ook deze, naar de woorden van Omar Khayyam, blijven steken tusschen „unborn To-morrow and dead Yesterday”? België/Luxemburg en Nederland hebben er inmiddels iets concreets te bieden; hun gemeenschappelijk douanetarief vormt, in alle bescheidenheid, een voorbeeld van een geruischlooze eerste versnelling.

Willem Smit & Co's Transformatorenfabriek N.V.

gevestigd te NIJMEGEN.

UITGIFTE van
f 625.000.- Aandeelen

in stukken van f 1000.- aan toonder,
voor de helft deelende in de winst over het boekjaar 1946/47

Ondergeteekende bericht, dat de inschrijving,
uitsluitend voor aandeelhouders, op bovengenoemde
uitgifte zal zijn opgesteld op:

Maandag 21 April 1947

tot des namiddags 4 uur,

bij hare kantoren te AMSTERDAM, ROTTERDAM,
's-GRAVENHAGE en NIJMEGEN,

tot den koers van 150 pCt.

op de voorwaarden van het prospectus dd. 11 dezer,
waarvan exemplaren, alsmede inschrijvingsformulieren
bij bovenvermelde kantoren verkrijgbaar zijn.

INCASSO-BANK N.V.

AMSTERDAM, 11 April 1947.

Gaarne geven wij advies
ter zake van plannen om-
trent individuele en collec-
tieve kapitaal- en pensioen-
verzekeringen.

R. MEES & ZONEN

ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

**AMSTERDAMSCHER
BANK N.V.**

KAPITAAL f 55.010.000. RESERVES f 31.500.000

**N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE**

Boekelo - Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:
zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.
Gevestigd te 's-Gravenhage

ADMINISTRATIEKANTOOR DORDRECHT - BELLEVUESTRAAT 2, TELEFOON 5346

Personeels-Pensioenverzekering

verschafft directe fiscale besparing — afschrijving van
toekomstige lasten — blijvende sociale voldoening
Vraagt U eens welgedocumenteerd advies aan ons
BUREAU VOOR COLLECTIEVE CONTRACTEN

„HOLLANDIA”

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-
PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.

HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN

gispén

meubelen en gisolampen

culemborg
amsterdam
rotterdam

**Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam**

met papier geïsoleerde kabels
voor zwakstroom en sterkstroom
koperdraad en koperdraadkabel
kabelgarnituren, vulmassa en olie

NK F
N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK
DELFT

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

Mr Dr J. van der Poel, *De douane-overeenkomst met België-Luxemburg.*

Een schets van de voorgeschiedenis en de directe beteekenis van de douane-overeenkomst met de Belgisch-Luxemburgsche Unie, die thans aan de Tweede Kamer is voorgelegd. Schr. geeft een overzicht van de moeilijkheden, die aan de uitwerking van het in oorlogstijd te Londen tot stand gekomen tarief waren verbonden, en beschrijft, hoe en waarom uiteindelijk een gemeenschappelijk tarief is vastgesteld, dat hooger is dan het tegenwoordige Nederlandsche.

De beteekenis van de overeenkomst wordt vervolgens op verschillende punten toegelicht; zoo wordt bijv., wat de zichtbare gevolgen in het grensverkeer betreft, opgemerkt, dat auto's aan visitatie blijven onderworpen, omdat de accijnzen en de omzetbelasting nog niet gelijkgeschakeld zijn. Met betrekking tot de details van het nieuwe tarief wordt o.a. ingegaan op de bezwaren; die t.a.v. de verhooging van het invoerrecht op ruwe tabak naar voren zijn gebracht.

Schr. acht het resultaat van de onderhandelingen bevredigend en verwacht van het verdwijnen der invoerrechten aan de onderlinge grenzen een verruiming van afzetgebied voor alle drie partners.

Dr F. L. van Muiswinkel, *De jaarbeurs als markt voor industriële producten.*

Het jaarbeurswezen ontvangt een stimulans in tijden, waarin het normale binnen- en buitenlandse handelsverkeer is verstoord; bijna alle Europeesche jaarbeurzen zijn in meerdere of mindere mate oorlogsproducten. De oorzaak ligt in de noodzaak tot heroriëntering, die dergelijke tijden met zich brengen.

Dit verklaart, waarom de industriële producent, hoewel hij in het algemeen aan een markt geen behoefte heeft, thans een groote belangstelling voor de Jaarbeurs toont; zoolang de schaarschte domineert, laat hij op deze wijze van zijn bestaan blijken, terwijl hij zich door het jaarbeurscontact tevens een indruk vormt van omvang en intensiteit van de toekomstige vraag.

Voor den handelaar-standhouder gelden dezelfde motieven. De handelaren-bezoekers willen hun geslonken voorraden in omvang en samenstelling vergrooten.

Er bestaat geen noodzaak, de Jaarbeurs continue te houden. Wel verdient het overweging, om tusschen de Voorjaars- en Najaarsbeurzen in een aantal gespecialiseerde „beurzen” voor bepaalde branches te organiseren.

C. A. A. van Lutervolt, *Een en ander over de economische politiek in de Russische bezettingszone.*

De wederopbouw in de Russische zone van Duitsland is, aldus een Russisch zegsman, van onder op ter hand genomen. Als economische cel is de „Kreis” te beschouwen; landsregeeringen en bezettingsautoriteiten hebben slechts een coördineerende en controleerende taak. Het particulier initiatief wordt als krachtige motor beschouwd.

Voor den landbouw geldt, dat particuliere bedrijven groter dan 100 ha niet zijn toegestaan; het coöperatiewezen wordt krachtig bevorderd. Wat de industrie betreft: alle bedrijven, ook de genationaliseerde, blijven voorloopig werken volgens het kapitalistische rentabiliteitsprincipe.

De Russen hebben toegezegd, dat de industriële productiecapaciteit minstens tweemaal zoo groot zal zijn als aanvankelijk voorzien in het industrieplan van den Internationalen Contrôleraad. De productie zal worden gericht op hoogwaardige en arbeidsintensieve goederen.

UIT BUITENLANDSCHE BRON.

De credietaanvragen bij de Internationale Bank beliepen, volgens „L'Economie” van 10 April, per 25 Maart jl. voor: Polen \$ 600 miljoen, Nederland \$ 500 miljoen, Frankrijk \$ 500 miljoen, Tsjechoslowakije \$ 350 miljoen, Iran \$ 250 miljoen, Denemarken \$ 50 miljoen, Chili \$ 40 miljoen en Luxemburg \$ 20 miljoen.

De export van Engelsche textielgoederen bracht in 1946 minder op dan eigenlijk, volgens de Engelschen, mogelijk was. „The Financial Times” van 10 April jl. becijferde de gederfde meeropbrengst in den katoen- en kunstzijdesector op £ 5 miljoen. Reden: de Engelsche importeurs hebben de „sellers' market” onvoldoende benut door in vergelijking met Nederland, België, Italië en Zwitserland te lage prijzen te noteeren.

Nieuwe emissies in Engeland — conversies niet meegerekend — bedroegen volgens een statistiek van de „Midland Bank Limited”:

1939	£ 66.294.000	1943	£ 8.583.000
1940	„ 4.096.000	1944	„ 7.576.000
1941	„ 2.326.000	1945	„ 20.468.000
1942	„ 3.885.000	1946	„ 130.770.000

De luchtvaartlijnen in de Vereenigde Staten boekten, volgens „Time” van 31 Maart jl., in 1946 een verlies van \$ 10 miljoen. Overexpansie scheen daarvan de oorzaak te zijn. De „Civil Aeronautics Board” heeft een prijsverhoging voor passagiersvervoer met 10 pCt. toegestaan, waardoor de vracht van \$ 4,68 per mijl op circa \$ 5 komt. Wanneer deze tariefverhoging geen vermindering van het passagiersvervoer ten gevolge zal hebben, verwacht men aldus een inkomstenvermeerdering van \$ 25 miljoen.

De bouwbedrijvigheid in de Vereenigde Staten had in 1946 een kapitaalbehoefte van \$ 10,1 milliard. Dit is slechts 25 pCt. beneden het cijfer van 1942, dat een topjaar was. De bouw van woonhuizen bleef echter beneden het opgestelde programma. Er werden, aldus de „Survey of Current Business” van Februari 1947, in totaal slechts 671.000 woningen gebouwd, terwijl het oorspronkelijke en later gewijzigde programma voorzag in den bouw van resp. 900.000 en 838.000 woningen.

De inflatie in Roemenie zal, naar de „Neue Zürcher Zeitung” van 10 April jl. meldt, niet meer door de Regeering worden bestreden. Men schijnt de volkomen waardeloosheid van de Lei te willen afwachten, alvorens tot sanering over te gaan. Op 7 April bedroeg de prijs van maismeele 3.000 Lei, op 8 April 20.000 Lei. De loonen zijn in vergelijking met Maart jl. vertienvoudigd. Per 1 April jl. werd de inkomstenbelasting met 500 pCt. verhoogd.

Credieten door de Vereenigde Staten, aan het buitenland verleend, bedroegen eind 1946 volgens een mededeeling van het „Department of Commerce” van den 29sten Maart, in totaal \$ 9.280 miljoen. De credieten werden verleend aan 58 landen. Engeland en Frankrijk hadden het grootste aandeel, t.w. tezamen \$ 6.595 miljoen of 71 pCt. Enkele andere landen: de Zuid-Amerikaansche republieken \$ 577 miljoen, Nederland \$ 363 miljoen, Rusland \$ 242 miljoen, Italië \$ 205 miljoen, Indonesië \$ 200 miljoen, China \$ 200 miljoen, België \$ 147 miljoen.

De economische beteekenis van verkoudheid blijkt uit de volgende gegevens, vermeld door William A. Lydgate van het Gallup-instituut in zijn boekje „What our people think”. In de Vereenigde Staten gingen, in de twee weken vóór Pearl Harbor en de twee weken daarna, in de oorlogsindustrie 9.200.000 mandagen als gevolg van ziekte verloren; de helft daarvan was aan kouvatten te wijten. In de aldus verloren gegane dagen zouden kunnen zijn geproduceerd een zware kruiser, 224 middelgrote bommenwerpers of 1.800 lichte tanks.

DE DOUANE-OVEREENKOMST MET BELGIË-LUXEMBURG.

De op 5 September 1944 te Londen tusschen België en Nederland gesloten conventie was bedoeld, om dadelijk in werking te treden na de bevrijding, die men zich voor beide landen op hetzelfde tijdstip had gedacht. Tot stand gekomen in oorlogstijd en gekleed, in den vorm eener eenvoudige overeenkomst, had zij daarom noch de tusschenkomst der Staten-Generaal noch ratificatie behoeft. Na de bevrijding van Nederland — lang na die van België — lag de zaak heel anders, maar toch werd al spoedig door verschillende instanties op realiseering van de conventie aangedrongen.

Vooraf was echter gebleken, dat zij, zooals zij daar lag, niet uitvoerbaar was. De tekst moest, zooals de preambule van het protocol zegt, worden „verduidelijkt en uitgelegd”. Het tarief, zonder eenig contact met de bedrijven en zonder voldoende literatuur of andere gegevens door een toevallig te Londen vertoovend Inspecteur der invoerrechten en een Belgisch collega vastgesteld, moest wel gebreken vertoonen. De thans afgetreden Belgische Directeur-Generaal Crispiels had er reeds vele in een lange nota opgesomd. Reeds in 1945 werd het eerste informeel contact tusschen de betrokken Departementen te Brussel gelegd. Spoedig volgde de officieele instelling der door de Conventie voorziene Raden, die aanstonds hun werk begonnen; het ging Minister Spaak nog niet snel genoeg; bij een tusschen de drie Regeeringen op 17 en 18 April 1946 te 's-Gravenhage gehouden bijeenkomst werden, eigenlijk zonder eenig fundament, twee data genoemd, waarin de Raden met de twee eerste étapes gereed moesten zijn; de Raad van de Douaneregelingen kreeg de opdracht, 1 Augustus 1946 met de douaneovereenkomst, 1 November met de principiele gelijkshakeling van accijnzen en omzetbelasting klaar te zijn. Meer aan niet met de Unie verband houdende parlementaire moeilijkheden in de drie landen dan aan den Raad van de Douaneregelingen is het toe te schrijven, dat die eerste termijn, trots voortvarend werken, reeds vrij belangrijk is overschreden, terwijl de tweede zooveel moeilijkheden biedt (vroeger achtte men die moeilijkheden vrijwel onoverkomelijk), dat het reeds als een zeer gunstig resultaat is aan te merken, dat thans reeds over de meeste problemen overeenstemming is bereikt.

De eerste étape.

Over de eerste étape, omvattende de onderwerpen, thans aan de drie volksvertegenwoordigingen voorgelegd, een meer concrete uiteenzetting.

Bij protocol is de aanpassing, noodig voor mogelijkheid van uitvoering van de Londensche Conventie, verkregen.

Het Tarief, dat bij de Conventie was gevoegd, was opgebouwd naar het systeem van de Volkenbondsnomenclatuur¹⁾. Deze waarborgt een systematisch geordend en overzichtelijk tarief, medebrengend de mogelijkheid, dat ook de statistiek op denzelfden wetenschappelijken grondslag wordt uitgebouwd. Zoowel voor de Nederlandsche ambtenaren als voor den handel zal dit eerst onwennig zijn, doch aan haar logisch systeem zullen zij zich spoedig en met genoegen gewennen, te meer, waar een door den Belgischen dienst (die reeds lang met dit bijltje hakte) voor te bereiden uitvoerige toelichting op de posten niet alleen de wijze van belasting, doch ook de *technologie* der belaste artikelen nader zal verklaren. Het alleen in het Fransch geredigeerde tarief was overigens *onvolledig*. De gegevens van de Londensche samenstellers reikten niet zoover, dat zij voor alle artikelen een bepaalde heffingsbasis konden invullen. Die artikelen, voor welke dat *niet* ging, waren met „suspendu” aangegeven; in het nieuwe Tarief zal men slechts een enkel artikel met die aanduiding vinden, en dan nog om geheel andere redenen; in

den regel, omdat men in geen der drie landen nog tot heffing over die artikelen wil overgaan, soms, omdat men daarover nog niet tot overeenstemming is gekomen en er tevens geen bezwaar was, om de heffing op dat artikel nog wat uit te stellen. Op het Tarief zelf kom ik aanstonds uitvoeriger terug. Daarin zijn begrepen een aantal Inleidende bepalingen, analoog aan een aantal artikelen van onze huidige Tariefwet. Mede ingediend is het statuut van het Secretariaat-Generaal der Raden van de N.B.L.-douane-overeenkomst.

De op 5 September 1944 te Londen gesloten Conventie kent deze instelling niet. In den loop der besprekingen is het echter noodig gebleken, een contactcentrum voor de verschillende raden en hare bemoeiingen te hebben, een „adres”, waaraan men zich voor Uniezaken kan richten, en een centrum, dat documentatie verzamelt. Mr Dr E. J. E. M. H. Jaspas is de Secretaris-Generaal, de Belg de Vleeschhouwere Adjunct Secretaris-Generaal.

Hoe is nu verder de procedure ten aanzien van deze ingediende stukken? Men realiseere zich — en dit is één van de cardinale practische moeilijkheden, voor welke Regeeringen, die een tolunie willen sluiten, zich steeds zullen zien geplaatst — dat, wijl men in de drie landen *gelijke* bepalingen wil doen gelden, amendement hier of elders uitgesloten is, dat de overeenkomstis „à prendre ou à laisser”. Dit is uiteraard met elk verdrag het geval, doch het spreekt hier wel zeer sterk, omdat het zulke cardinale en omvangrijke concrete regelingen bevat en onderwerpen behandelt, die volgens art. 175 der Grondwet alleen krachtens wet mogen worden geregeld. Wie deze besprekingen heeft meegemaakt en de honderden moeilijkheden gezien, waarmede telkens rekening moet worden gehouden, begrijpt, dat aldus moet worden gehandeld, of van de heele zaak afgezien! Aan den vorm is voldaan, zonder dat echter het geheele gamma der wetsprocedure erop kan worden toegepast. Wie weet, wat er anders bij het behandelen van een Tariefwet speelt — hoe schier aan elk Kamerlid een wensch omtrent een bepaald artikel wordt ingefluisterd — zal verstaan, dat andere wijze van behandeling onmogelijk is. Ging men in de drie landen op de gewone wijze te werk, dan zou het, bijna onmogelijk zijn, zelfs op langeren termijn, om tot een overeenkomst te geraken; het zou immers een da capo uit den treure worden.

Op een niet te vermijden omstandigheid met een bijzonder cachet t.a.v. tolunies in het algemeen, dus ook t.a.v. deze, moet worden gewezen: de concrete onderlinge aanpassing in de rechten, die tot het tot stand komen eener douane-unie noodig zijn, kan, wil er van een zoodanige Unie in afzienbaren tijd, of ooit, iets komen, alleen „en petit comité” worden volbracht.

Dit lijkt echter erger dan het is. Nadat het Tarief is vastgesteld en eenigen tijd heeft gelopen, kan in onderling overleg tusschen de drie Regeeringen, de Raad van de Douaneregelingen gehoord, een wijziging voor bepaalde artikelen, ten aanzien waarvan dit noodig is gebleken, in overweging worden genomen.

Art. 2, lid 1, van het Wetsontwerp opent voorts de mogelijkheid, dat de Kroon om dringende, economische of politieke redenen wijzigingen en aanvullingen voorloopig aanbrengt, tot nadere goedkeuring bij Wet is verkregen, art. 2, lid 2, om bepaalde rechten, met name die op eerste levensbehoefte en goederen, benodigd voor den wederopbouw, geheel of gedeeltelijk op te schorten. (Een onmisbare en logische aanvulling in art. III van het Protocol verbiedt ook het instellen van nieuwe niet-gemeenschappelijke rechten en heffingen op den invoer).

Het Nederlandsche Tarief 1924/34 bevat slechts 160, alphabetisch (doch alleen op het *eerste* artikel in elken post genoemd!) vermelde posten. Die goederen, welke daar niet onder vallen, zijn vrij („principle of exemption”). Het Tarief der B.L.-Unie belast alle goederen („principle of inclusion”), tenzij uitdrukkelijk vrijgesteld. Het is syste-

¹⁾ Men zie daarover mijn: „Moderne Tarieven, Techniek en Politiek”, Erven F. Bohn N.V., Haarlem, hoofdstuk I.

matisch ingedeeld en heeft eenige overeenkomst met de nomenclatuur van den Volkenbond. Het Nederlandsche Tarief heeft in hoofdzaak *ad valorem* rechten, het Belgische *specifieke*; het Nederlandsche stelsel wordt ten deze overgenomen, behoudens wijziging van de waardedefinitie, waarover hierna.

Tijdens de onderhandelingen werden door middel van „bedrijfsgroepen” landbouw, handel en nijverheid, zij het in verband met den opgedragen spoed op korten termijn, in de gelegenheid gesteld vóór 15 Mei 1947 hun wenschen ter kennis te brengen aan de hand van het Londensche Tarief.

De reactie ook in dit stadium was niet groot. In hoofdzaak kon de Raad zich aan de reeds ingenomen gedragslijn houden. Met het Londensche Tarief als basis werd nagegaan, welke evidente fouten daarin voorkwamen; de opengelaten posten werden aangevuld; indien het niet mogelijk was op andere manier tot overeenstemming te komen, werd een tarief opgenomen, dat het midden hield tusschen de twee desiderata.

Daar in het algemeen de Belgische tarieven hooger liggen dan de onze, laat het eindresultaat een tarief zien, dat hooger is dan het tegenwoordig Nederlandsch Tarief.

Gewoon als wij zijn aan een „vrijhandels”-instelling, zal dit niet nalaten een wenkbrauwfronsen bij den gemiddelden Nederlander te wekken. Men bedenke echter, dat er in de maatschappij een en ander veranderd is.

Kortenhorst (blz. 69, Verslag eerste conferentie B.N.L. Interparlementaire Unie) zegt: „Nu is er geen reden om het vraagstuk protectie of vrijhandel op te werpen. De prijs van de goederen speelt een geringe rol. Wij zoeken allen zooveel mogelijk uit te voeren, en omgekeerd moeten wij ook veel invoeren”. Het laatste is bij mijn weten nooit anders geweest, doch inderdaad heeft het weinig zin, het dilemma protectie of vrijhandel in den ouden vorm te stellen. Wij moeten compensatie zoeken voor de 18 pCt. van onze (en 11 pCt. van den Belgischen) handel weggevallen connecties met Duitschland. Deviezen- en andere schaarscheproblemen, die wij vroeger niet kenden, spelen thans een overheerschende rol. De veranderde situatie dwingt ons, meer nog dan in de vooroorlogische jaren, om ons op industrie toe te leggen.

Thans kom ik, meer algemeen, op de directe gevolgen, die het aannemen van de conventie zal hebben. De eerste etappe betreft alleen dit, dat met ingang van de derde maand na het tot stand komen der ratificatie — d.i. op zijn vroegst m.i. per 1 Aug. a.s. — in de drie landen dit tarief zal worden ingevoerd, dat het aanvankelijk zal gelden tegenover alle andere landen, doch dat die invoerrechten niet zullen worden geheven tusschen de drie landen onderling.

Certificaten en herkomst.

Gewone invoerrechten worden tusschen de drie landen niet meer geheven, voorzover het betreft de goederen *herkomstig* uit één der drie landen. In een artikel in „De Nederlandsche Werkgever” acht Prof. C. Westrate de thans te sluiten onvolkomen tolunië verwerpelijk, in de eerste plaats, omdat de interpretatie van het woord „herkomstig” moeilijkheden moet geven, in de tweede plaats, omdat certificaten van oorsprong (met alle bezwaren van rompslomp, vervalsching e.d.) zullen moeten worden geëischt.

Ik wil beide bezwaren hier aanstonds tegelijkertijd behandelen. Het woord „herkomstig” in deze douane-overeenkomst heeft een geheel andere beteekenis dan die Westrate — hij is niet de eenige, eerdere commentaren gaan ook daarvan uit — zich daarvan veronderstellenderwijze denkt en waarop hij zijn conclusie bouwt. De beoogde vrijstelling geldt bij invoer van goederen, welke uit het gebied van den verdragspartner komen en *zich aldaar in het vrije verkeer bevinden*, d.i. buiten douaneverband.

De vraag, waar de goederen zijn vervaardigd of hun

voornaamste c.g. laatste bewerking hebben ondergaan, speelt dus geen rol. Herkomstig uit België moet dus worden gelezen als: komende uit het vrije verkeer in België. Dat houdt dus in, dat goederen hier te lande opgeslagen in een entrepôt voor buitenlandsche goederen (in al die gevallen, waarin zij t.a.v. den invoer als buitenlandsche goederen moeten worden aangemerkt) en van daaruit naar België of Luxemburg gezonden, niet kunnen geacht worden uit Nederland herkomstig te zijn. Dat dit zoo is, maakt meteen de bezwaren tegen af te geven certificaten aanmerkelijk kleiner, maar het is niet eens noodig, dat door middel van certificaten van oorsprong of herkomst de vereischte gegevens worden verkregen.

Eerder gegeven commentaren op de mogelijkheid van het tot stand komen van tolunies gaan inderdaad steeds uit van de noodzakelijkheid van overlegging van certificaten van oorsprong of herkomst, doch waar het op aankomt is dit, dat de douane in het land van invoer in staat moet zijn, de herkomst van de goederen zelfstandig te beoordeelen. Die gegevens nu kunnen zij zich verschaffen: a. van de betrokkenen (o.a. aan de hand van de certificaten van herkomst), b. door raadpleging van de douane uit het land van afzending. De Raad voor de Douaneregelingen koos de laatste methode. In de eerste plaats wenschte hij, zoo eenigszins mogelijk, te voorkomen, dat de als vergemakkelijk bedoelde Unie nieuwe lasten op het verkeer zou leggen, terwijl bovendien die certificaten vaak een bron van knoeierijen zijn, zoodat een onderzoek in het andere land toch in vele gevallen niet achterwege zou kunnen blijven.

Daarom is naar een regeling gezocht, volgens welke aan de importeurs, aan het publiek, geen nieuwe lasten worden opgelegd; door samenwerking tusschen de beide douanes wordt vastgesteld, welke uit het naburig land komende goederen aldaar wél (of niet) in het vrije verkeer waren. Naar gemeend wordt, zal deze regeling zonder bezwaar uitvoerbaar blijken. Zoo zij in de praktijk moeilijkheden mocht opleveren, dan kan zij nog altijd worden herzien. In finesses terzake dezer regelingen kan ik ter wille van de plaatsruimte niet treden; evenmin in de te verwachten of althans mogelijke economische gevolgen van deze gedeeltelijke openstelling der grenzen.

Zichtbare gevolgen in het grensverkeer.

Alleen dit mag ik er zeer kort van zeggen (en dat geldt meteen voor alles wat omtrent de Tol- en Economische Unie kan worden opgemerkt): Het staat vast, dat hier niemand met eenige zekerheid zal kunnen zeggen, hoe een en ander zich in de praktijk zal realiseeren. Wél staat in abstracto vast, dat er bepaalde bedrijven zullen zijn, zóowel hier als in de B.L.U., die er *schade*, naast andere, waarschijnlijk méér, die er *voordeel* van zullen hebben. Wie echter in groter verband ziet, wie het algemeen belang vooropstelt en bedenkt, dat alle drie landen in naoorlogische positie op zichzelf staande een schamele kans hebben, zich aan de ontzaglijke moeilijkheden van het heden te ontworstelen, doch vereend, naar buiten, een veel grootere mogelijkheid, die zal geneigd zijn, dezen grooten stap te wagen.

Wie echter denkt, dat thans de „grens met de B.L.U. open” komt, zal zich deerlijk teleurgesteld vinden. Aan de grens zelf zal men *niets* anders zien, dan wat men gewoon is. Een kleine uitzondering is er; triptieken voor auto's zullen tusschen de landen niet meer worden geëischt, maar dat beteekent niet, dat de auto's zonder meer kunnen doorrijden; aan visitatie blijven zij onderworpen, evenals bij elke andere grenspasseering, en wel om de volgende redenen: de accijnzen en de omzetbelasting zijn nog niet gelijkgeschakeld — dat zal, indien geen onverwachte omstandigheden het beletten, over ongeveer een jaar het geval zijn.

De (binnenlandsche) omzetbelasting — derhalve ook de daaraan voor buitenlandsche goederen equivalente

bijzondere invoerbelasting —, het bijzondere invoerrecht voor benzine, zullen nog blijven geheven. De overige in- en uitvoerbeperkingen, de deviezenrestricties, blijven bestaan. Dat alles komt pas ter sprake in het stadium van de bespreking der Economische Unie (volkomen tolunie). De formaliteit van het doen van aangiften, de noodzakelijkheid, zijn goederen en zich zelf te onderwerpen aan visitatie en zich de noodige in- en uitvoervergunningen te verschaffen, blijft dus eveneens. De statistiekvoorschriften van elk land zullen zelfs na het voleinden van de tweede étappe intact blijven.

En waar de visitatie naar deviezen veel bezwaarlijker is dan naar goederen, zal de reiziger, behalve in zijn portemonnaie, van de veranderde situatie niet veel bemerken. En zelfs dat, vergeleken bij den toestand vlak vóór de invoering, nog niet eens, want hij is al lang vergeten, dat vóór den oorlog, behalve de bijzondere invoerbelasting, ook nog het (nu zwaarder te worden) invoerrecht moest worden betaald. Alleen de reiziger, die beurtelings naar Engeland en België reist, zal het *verschil* bemerken. Wie nu met „Herrijzend Nederland” van 1 April jl. om deze reden meent, dat „de berg een muis heeft gebaard”, is er echter wel even naast. Geheel anders staat immers de zaak voor het grootgoederenverkeer. Daar zijn niet de formaliteiten, maar de invoerrechten zelf hoofdzakelijk. Het *verdwijnen* der invoerrechten aan de onderlinge grenzen beteekent verruiming van afzetgebied voor alle drie de landen. Het voortbestaan daarnaast van invoerrechten op andere landen moet tengevolge hebben heroriëntering van den in- (en uit-) voer; de concurrentiemogelijkheid van Nederland (c.q. België en Luxemburg) wordt in de twee andere landen grooter dan voorheen (en omgekeerd), omdat andere importeerende landen daar wel invoerrecht moeten betalen.

Van tal van omstandigheden (grootte der winstmarges, drang naar export van derde landen etc.) zal mede afhangen, of zich dit aanstonds in cijfers demonstreert; vroegere ervaring leert, dat men over tariefmuren vrij lang heen kan springen, *contingenteeringen* bleken in dringende gevallen noodig, om ongewenscht geachten invoer inderdaad doeltreffend te keeren.

De conventie zwijgt over de verhouding tusschen de verdragspartners en hun koloniën en overige overzeesche gebiedsdeelen. Tot nu toe werden goederen uit de Congo en België vrij van invoerrechten toegelaten; in Nederland bestaat zoiets niet.

De uitwerking van het Tarief, in hoofdzakelijk volbracht o.l.v. den Belgischen Inspecteur-Generaal Pricken en het Hoofd der afdeling Invoerrechten, den Directeur Paymans, omvatte: vaststelling der „opgeschorte” invoerrechten (350 van de 991 basisposten deels niet ingevuld wegens gebrek aan cijfermateriaal, deels omdat men levensmiddelen en overige reliefsgoederen voorloopig wilde vrijstellen), revisie en aansluiting aan de gewijzigde economische omstandigheden van de te Londen reeds vastgestelde rechten en wegneming van de niet-verantwoorde onderdeelen van de rubricering.

Voorts moest een regeling worden getroffen over de voorwaarden, onder welke geheele of gedeeltelijke vrijdom kan worden gegeven voor verhuisboedels, huwelijksuitzettingen, producten van grenslandrijen e.d., ten aanzien waarvan — in overeenstemming met het meer protectionistische karakter van het Belgisch Tarief — de Belgische bepalingen minder ruim waren; als basis werden de Nederlandsche regelingen (art. 15-25 Tariefwet 1934) genomen, met eenige tegemoetkoming aan de Belgische inzichten. Tenslotte was een gemeenschappelijke regeling noodig over de teruggaaf van invoerrechten.

Waarde-definities.

Van cardinaal belang is voorts de redactie van de waarde-definities (en, zooals vanzelf spreekt, de uitvoering daarvan!).

Waarde-definities zijn er over de geheele wereld te kust en te keur. Aan de meest uitgebreide ligt hetzij een protectionistische tendens, hetzij een zucht naar vergaande verfijning ten grondslag²⁾.

De Belgische definitie stamt aanvankelijk uit dezelfde bron als de onze (art. 120 der Alg. Wet van 1822), die, zoo daar als hier, nog — hetzij dan met allerlei van elkaar afwijkende, in den loop van 1 $\frac{1}{4}$ eeuw aangebrachte wijzigingen — het kernstuk van de wetgeving vormt. Daar bleef men in hoofdzakelijk aan de A.W. getrouw, hier werd de definitie, toegevend aan allerlei van de zijde van het bedrijfsleven geuite wenschen, al meer op vrijhandelsleest geschoeid en in verband daarmede sterk gewijzigd.

De nieuwe definitie ziet er wat eenvoudiger uit, doch zij is nog te lang om ze hier op te nemen.

O.a. is vervallen de wel zeer edelmoedige factor in onze waarde-definitie, die aan den importeur de keus liet tusschen de loopende prijzen en het factuurbedrag, d.w.z. het voor hem mogelijk maakte, steeds op de goedkoopste wijze aan te geven. Voorts beslist de plaats van vrijmaking, die de betrokkene zelf in handen heeft, en niet die van het eerste grensstation.

In de praktijk zal er niet zoo heel veel veranderen; met de jurisprudentie op ons oude artikel zal men nog dikwijls zijn voordeel kunnen doen, maar toch zullen hier te lande wel velen de verandering betreuen.

Ik behoor daaronder niet; al met al zijn dit kwesties van prijscalculaties en alle „verfijningen” van dit soort leiden tot meer werk en meer geschillen bij de uitvoering. Een definitie behoort m.i., zoo eenigszins mogelijk, eenvoudig te zijn.

Eenige bijzonderheden van het nieuwe tarief.

Voor het eerst zullen wij kennis maken met de mogelijkheid van een dubbel tarief. Als algemeene bepaling daarin is toch het volgende opgenomen:

De in dit tarief opgenomen invoerrechten zullen als algemeen tarief worden geheven. Anders dan gewoonlijk is dus het *minimum*-tarief in beginsel van toepassing. Daarnaast zal als *maximum*-tarief gelden:

- a. voor de in het tarief belaste goederen, het dubbele van het algemeen tarief, doch niet minder dan 10 ten honderd van de waarde;
- b. voor de in het tarief vrijgestelde goederen een invoerrecht van 10 ten honderd van de waarde.

Het *maximum*-tarief zal kunnen worden toegepast ten aanzien van goederen; van oorsprong of herkomst uit landen, welke Nederland of de B.L.U. ongunstiger dan andere landen behandelen, dan wel op een wijze, welke in strijd is te achten met de levensbelangen van Nederland of van de B.L.U. De bedoeling is, dat het *maximum*-tarief niet de gebruikelijke rol van onderhandelingsstarief zal spelen, doch dat dit slechts in uitzonderingsgevallen zal worden gehanteerd als wapen tegen landen, die tegenover de Unie een onwenselijke houding aannemen. Deze formulering is in overeenstemming met het ontwerp-handvest van de Internationale Handelsorganisatie van de Vereenigde Naties.

In principe komt het systeem overeen met dat, hetwelk neergelegd is in onze retorsiewet.

In dit verband zij nog op een ander direct en reeds vóór de ratificatie in werking tredend voordeel van de douane-overeenkomst gewezen.

Bij de Londensche onderhandelingen over dit ontwerp traden, de gelegenheid zich voordoende, Nederlandsche afgevaardigden reeds mede voor de Belgische op en omgekeerd, terwijl op de 8 April jl. begonnen Conferentie te Genève betreffende handel en werkgelegenheid Nederland en de B.L.U. zich beiden en tezamen op het onderhavige

²⁾ Zie „Moderne Tarieven”, blz. 45 e.v.

tarief zullen baseeren, waardoor hun onderhandelingspositie veel sterker wordt.

In detailbespreking van dit tarief zal ik mij niet begeben. Slechts een enkel artikel eischt, in verband met het commentaar, dat er van de zijde van de industrie aan-its verbonden, nadere bespreking.

Volgens een bericht in de „N.R.Ct.” dd. 6 Februari jl. hebben de vertegenwoordigers van de B.N.L.-tabaksverwerkende industrieën met verbazing kennis genomen van het feit, dat voorbereidingen zijn getroffen voor vaststelling van nieuwe invoerrechten op ruwe tabak, zonder dat de belanghebbenden waren geraadpleegd. Ook de Amsterdamsche Burgemeester heeft blijkens de bladen geprotesteerd. Wat Nederland betreft, vestig ik er de aandacht op, dat *alle* belanghebbenden, dus ook de tabaksindustrieën, in de gelegenheid zijn gesteld hun wenschen kenbaar te maken. Dat zij overigens aanleiding hadden om betere dingen te hopen, valt niet te ontkennen; het Londensche Tarief behield — blijkbaar omdat men zich van de ontwikkeling der Belgische toestanden niet bewust was — het lage Tarief van 1934.

Toen de industrie, later, nog vóór de indiening van het Tarief bij de Kamers, bekend werd met het nieuwe bedrag van f 25 per 100 kg, wat, naar zij zeide, dicht ligt bij het bestaande Belgische van frs. 500 per 100 kg, kwam van meer dan één zijde protest los. Niet gerekend werd daarbij echter met het feit, dat gestripte tabak in België met frs. 978 was belast, welk recht thans is teruggebracht tot frs. 500. Ook werd de (hoogere) Belgische overdrachtstax (omzetbelasting) in het geding gebracht, doch te dien aanzien is nog niets vastgesteld, terwijl de heffingen in elk geval in de drie landen gelijk zullen moeten worden, zoodat dit punt verder buiten beschouwing moet blijven. Inderdaad schijnt het echter op het eerste gezicht, alsof de Nederlandsche excieser groter zijnde dan die van België. Tencinde — de opmerking geldt m.m. van allerlei andere artikelen, zoowel t.a.v. de B.L.U. als van Nederland — echter een inzicht te geven in de moeilijkheden, waarmee bij het vaststellen van de verschillende tarieven was rekening te houden, mogen hier in het kort de omstandigheden worden uiteengezet, die bij het doen van het voorstel hebben meegeteld. Van Belgische zijde kon worden gewezen op de steeds belangrijker plaats, die daar de inlandsche tabakscultuur inneemt in de landbouwpositie. Op een jaarlijkse consumptie in normale tijd van ongeveer 25 miljoen kg wordt $\frac{1}{3}$ daarvan geleverd door de inlandsche tabakscultuur, die tal van Belgen een levensonderhoud verschaft. Wil dit zoo blijven, dan moet zij op een behoorlijke protectie kunnen rekenen. Zelfs bij *behoud* van de oude taxe van frs. 500, is er een aanmerkelijke vermindering in protectie tot de 62 pCt., daar de gemiddelde waarde van de thans in België ingevoerde tabakken vier maal zoo hoog is als die voor den oorlog.

Voor Nederland geldt dit geenszins, aangezien onder normale omstandigheden de tabakscultuur een zeer kleinen omvang heeft. De Nederlandsche belangen liggen zelfs in tegengestelde richting. Hun eerste zorg moet zijn, de belangrijke tabaksmarkt hier te lande te behouden en weder tot ouden bloei te brengen en op dien grond heeft men bezwaren tegen een zoo merkbare verhooging van het invoerrecht. Immers, het is behalve als groote verhoogen der rechten zou, meende men, de bestaande zeer vrijgeve en weinig formaliteiten meebrengende mogelijkheid van opslag in fictieve entrepôts en vrije circulatie van monsters niet kunnen worden gehandhaafd. Gezien echter het feit, dat, wilde men het tot stand komen der Unie zelf niet in gevaar brengen, tot een oplossing moest worden gekomen, werd tenslotte het bovenvermelde, geen der partijen volledig bevredigend tarief aanvaard. Nadien — het is immers een maatregel, die autonoom kan worden genomen — heeft de Nederlandsche administratie, zich rekenschap gevend van de gevaren, welke de tabaksmarkt konden bedreigen,

besloten, desalniettemin het fictief entrepôt te behouden, terwijl ook overigens al het mogelijke zal worden gedaan, om den handel zoo weinig mogelijk te belemmeren. Uiteraard zal scherp worden toegezien, of de betrokken bedrijfstakken van deze faciliteiten thans misbruik gaan maken.

De verhooging van het recht is hiernaast van geringer belang; de afgelopen jaren hebben voldoende doen zien, dat een rooker bijna nog gemakkelijker zijn eten mist dan zijn tabak, en dat hij bereid is voor goede, zoo noodig voor slechte, tabak alles te betalen. De prijs van de verwerkte tabak wordt ook nu nog niet aanmerkelijk beïnvloed. Geacht wordt, dat op 1.000 sigaren de kostprijs ongeveer f 2 zal stijgen.

Mag men een nog al gekleurd artikel „Gouden dagen van Belgische shag zijn geteld” in de „Volkskrant” van 26 Maart jl. gelooven, dan neemt de geweldige smokkeluitvoer van Belgische inlandsche shag langzamerhand een einde en „willen de sigaren- en sigarettenfabrikanten den oogst van 1946 niet eens meer bekijken”. Mocht dit juist zijn — het schijnt mij niet aanvaardbaar, omdat zich onder de Belgische inlandsche tabakken zeer bruikbare soorten bevinden — dan is het voor de populariteit van de N.B.L.E.U. goed, dat dit zich reeds nu, vóór de verlaging der Belgische invoerrechten, afspeelt.

Er is één artikel, dat nog meer moeilijkheden oplevert dan tabak: de suiker. Hoewel men een heffingsvoet daarvoor heeft vastgesteld, behoeft ik daaraan geen beschouwing van fiscalen of economischen aard vast te knoopen: het daar vermelde heeft alleen symbolische waarde. Aan suiker bestaat nog in beide landen gebrek; het invoerrecht daarop zal in beide landen worden opgeschort en intusschen kan het vraagstuk van alle kanten nader worden bezien.

Artikel 4 der Conventie.

Met de bespreking van art. 4 der Conventie zal ik eindigen. In de Londensche Conventie was ingesteld een Commissie voor Douanegeschillen; de redactie, waarin het artikel was vervat, doet er aan denken, dat hier sprake was van de instelling van een opperst Drielanden Gerechtshof in Tariefzaken. De redactie werd in dien zin verduidelijkt, dat de commissie, uitsluitend op verzoek van de Nederlandsche of B.L.-instanties, een bindend oordeel uitspreekt, waarin zij algemeene richtlijnen geeft aangaande de toepassing van de wettelijke en uitvoerende bepalingen, voortvloeiende uit de douane-overeenkomst.

De *rechtspraak* blijft dus in ieder land zooals zij daar nu is. Het schijnt te hoog gegrepen een hoogste internationale rechtspraak ter zake voor de drie landen te willen instellen. Betreffen derhalve de door de Regeeringen aangebrachte moeilijkheden geschillen, die in hoogsten aanleg, door den hoogsten rechter ad hoc door één der verdragspartners, zijn beslist, dan zullen de Regeeringen na ontvangst van het „bindend” advies van de Commissie: a. zoo dit inhoudt dat de goederen *lager* belast zijn, dienovereenkomstig aanwijzingen aan de douane-autoriteiten van de drie landen moeten geven (immers, er is dan geen rechter, die zich daartegen verzet), b. in het omgekeerde geval tot wijziging (verduidelijking) van het betreffelijk Conventie-onderdeel moeten procederen.

* * *

Er is voorheen vaak gezegd, dat het sluiten van een dergelijke Unie slechts mogelijk was, indien het geheele vraagstuk als één complex, dat alle te regelen onderwerpen omvat, ter tafel komt. Ik aarzel niet te verklaren, dat men dan beter doet, maar niet met onderhandelingen erover te beginnen. Het is trouwens nooit anders geweest dan dat duurzame samenwerking en overeenkomst op internationaal gebied alleen bij geleidelijk en deugdelijk voortvaren, bij werken in étappes, is verkregen. Wanneer men i.c. wachten

zou tot *alle* onderwerpen volledig waren behandeld (en de honderden moeilijkheden opgelost), dan zou een deel daarvan op dat oogenblik reeds weer verouderd zijn. De gekozen *étappes* zijn voorts niet willekeurig gekozen; zij melden zich in natuurlijke volgorde als vanzelf aan. En een niet te onderschatten voordeel acht ik nog dit, dat aldus stap voor stap kan worden nagegaan, welke gevolgen de genomen maatregelen hebben op de in- en uitwendige economie van de aangesloten landen; bij het nemen der volgende kan men met de opgedane ervaring rekening houden.

Op blz. 61 van het Verslag van de eerste conferentie van de B.N.L.-Interparlementaire Unie plaatst Baron Nothomb, Belgisch Senator, de opmerking: „Ik denk, dat wij alleen dan waarlijk zullen slagen, als wij besloten zijn om ons niet te laten wegzakken in 't moeras van de opmerkingen van ambtenaren”. Ik zou op dit vriendelijk woord in alle bescheidenheid als volgt willen riposteeren: Het is zeker niet in het minst aan de ambtenaren te danken, dat dit wetsontwerp thans kon worden ingediend en dat de Conventie thans in een uitvoerbare vorm is gegoten. En dan mag, tenslotte, onder de goede auspiciën van het tot stand komen van een nauwere samenwerking tusschen Noord en Zuid zeker die worden gerekend, dat deze besprekingen tusschen Belgische, Luxemburgsche en Nederlandsche autoriteiten steeds zijn gevoerd in den geest van den wil tot samenwerking tot het bereiken van het resultaat, dat hun Regeeringen wenschen, en in onderling vertrouwen; een vertrouwen, dat men gevoelde aan elkaar te kunnen geven, in een sfeer, waartoe men zich moet opvoeren, wil het tot stand komen van een Economische Unie mogelijk zijn, beziende de zaken waarom het gaat van uit het gezichtspunt dier gedachte Unie en niet uit dat van het directe en incidenteele belang van één der participeerende landen.

Het is als met Eisenhower's beslissing over de invasie — hij kon in de gegeven — en het waren toen zeer *slechte* — omstandigheden onmogelijk zeggen, of hij slagen zou of niet, maar hij besefte alleen dit, dat *niet* gaan veel meer kans op mislukking bood dan den stap te wagen.

VAN DER POEL.

DE JAARBEURS ALS MARKT VOOR INDUSTRIEEL PRODUCTEN.

Oorlogsinvloeden.

De heropening van de Utrechtsche Jaarbeurs in 1946 heeft dit instituut bij vernieuwing in het middelpunt der belangstelling geplaatst van producenten, exporteurs, groothandelaren en detaillisten. Gebrék aan plaatsruimte, uitbreidingsplannen, overstelpend bezoek, ziehier eenige van de symptomen van deze belangstelling, die schijnen te bevestigen, dat er een nieuwe periode van groote bloei der Nederlandsche Jaarbeurs mag worden tegemoet gezien.

Het kan intusschen nuttig zijn om enkele van deze verschijnselen nader onder de loupe te nemen.

In de eerste plaats moge er dan de aandacht op worden gevestigd, dat het jaarbeurswezen, niet alleen in ons land maar ook in het buitenland, een merkwaardige stimulans pleegt te ontvangen in tijden, waarin het normale binnen- en buitenlandsche handelsverkeer is verstoord. Zulks geldt in het bijzonder in oorlogstijd en in de daarop onmiddellijk volgende jaren. In dit verband zij bijv. gewezen op de jaren, waarin verschillende Europeesche beurzen zijn ingesteld of op opvallende wijze zijn uitgebreid. De Londensche Jaarbeurs begon in 1915, Lyon in 1916, Utrecht in 1917, Brussel in 1920; de Parijsche beurs werd sterk vergroot in de jaren 1915, 1916 en 1917.

Met uitzondering van Leipzig kan derhalve worden

vastgesteld, dat bijna alle Europeesche Jaarbeurzen in mindere of meerdere mate oorlogsproducten zijn. Zoodra het productie-apparaat ernstig in zijn werking wordt belemmerd en het contact met binnen- en/of buitenlandse afnemers door den loop der gebeurtenissen wordt aangetast, ontstaat er een drang, zoowel van de zijde der producenten als van de zijde der afnemers, om het verbroken contact, zoo spoedig en zoo rationeel mogelijk, te herstellen.

In het Novembernummer van „Commercial America” (1939) wordt, met betrekking tot de Europeesche Jaarbeurzen van dien tijd, o.a. het volgende opgemerkt: „Apparently a sample fair is of value when hindrances prevail against an interchange of products and merchandise. At a time when transportation is difficult, restricted and uncertain, even as regards samples and models, or papers, when advertising of all sorts is practically suppressed, but when we are nevertheless obliged to continue selling in order to postpone eventual ruin as long as possible; and, at all costs, obtain supplies, does it not become apparent that the system of periodically displaying samples in immense show-rooms, in the presence of wholesale producers and buyers, is still the most economical, efficient and almost the sole means of transacting business that is necessary but rendered extremely difficult?”

In het voorwoord van de jaarbeurscatalogus (Utrecht, najaar 1940) vindt men soortgelijke opmerkingen. „Op elk terrein van het bedrijfsleven zijn oude wegen onbegaanbaar geworden, vroegere verbindingen afgesneden, van oudsher bestaan hebbende handelsrelaties verbroken, leverantiemogelijkheden vervallen, transportmoeilijkheden gerezen. De oude omgeving met zijn vertrouwde verbindingen is voor vele zakenmensen een verwoest terrein, een chaos geworden, waarin men geen weg meer weet te vinden. Maar de Nederlandsche koopman heeft onmiddellijk den reis staf ter hand genomen en zich op nieuwe wegen een nieuw doel voor oogen gesteld. Heroriënteeren is het parool voor industrieel, handelaar en landbouwer.”

Deze noodzaak om zich te heroriënteeren verklaart tevens de opvallende belangstelling voor de Jaarbeurs in het afgelopen jaar en voor de komende Voorjaarsbeurs. Het feit, dat de catalogi van de Voorjaars- en de Najaarsbeurs 1946 zulk een enorme oplage bereikten, wijst in dezelfde richting en toonde evenzeer aan, hoezeer er behoefte bestond aan een adresboek van fabrikanten, groothandelaren en importeurs, die met artikelen aan de markt zijn. Al deze verschijnselen dragen een typisch, oorlogsch en na-oorlogsch karakter, hetwelk men ter dge in het oog dient te houden, wanneer men de huidige situatie poogt te beoordeelen.

Jaarbeurs en producent.

Het beeld van de Jaarbeurs wordt sinds jaar en dag beheerscht door den industrieelen producent. De Jaarbeurs is geworden tot een markt voor industrieel product. In de buitenlandsche benamingen „Mustermesse” en „Sample fair” komt dit marktkarakter van de Jaarbeurs duidelijk tot uitdrukking.

Theoretisch gezien staan we hier eigenlijk voor een merkwaardigheid. In dit verband zij herinnerd aan de bekende rectorale rede van Prof. Polak, „De taak van den tussschenhandel” (1924), waarin tusschen den afzet van industrieel en agrarische producten terecht een principieele tegenstelling wordt geconstateerd. De producent van het industrieel product, dat met toenemende meeropbrengst wordt voortgebracht, heeft aan de markt geen behoefte. Hij tracht niet ter markt een zoo hoog mogelijken prijs voor zijn product te bedingen, maar stelt zijn vraagprijs onmiddellijk, op grond van zijn kostprijberekening, zoo laag mogelijk vast, bereid om, wanneer er tot dien prijs meer gevraagd wordt dan hij voorzag, zijn productie op te voeren en met de vraag in evenwicht te brengen.

Bij de agrarische producten liggen de verhoudingen geheel anders. Meerdere productie brengt hier grotere kosten met zich en wordt slechts ondernomen, als de prijs van het artikel voldoende stijgt. Daarom richten deze producten zich naar de markt. Zulks geldt evenzeer voor het industriele product, bij welks voortbrenging de werking der toenemende meeropbrengst wordt overtroffen door die van de afnemende meeropbrengst der grondstoffenproductie.

De juistheid van deze theoretische waarnemingen geldt ook thans nog. Vanwaar dan nu deze uitzonderlijk groote interesse van de industriele producenten voor de Jaarbeurs?

Naar het mij voorkomt, geven de tijdsomstandigheden hiervoor een afdoende verklaring. De moeilijkheden bij het verkrijgen van de benodigde grondstoffen spelen een zoo overheerschende rol, dat het „willekeurig” opvoeren der productie volkomen is uitgesloten. Het is om deze reden evenmin mogelijk om den kring van afnemers door een verlaging van den verkoopprijs uit te breiden en aldus tot het opnemen van een vruchtbaar zakelijk contact te verleiden. De schaarschte domineert. Van een relatieve overvloed van industriele producten ten opzichte van de agrarische voortbrengselen is thans geen sprake.

De industriele producent blijft er echter ook onder deze omstandigheden op uit om van zijn bestaan te doen blijken. Hij moet ook thans „acte de présence” geven, wil hij de toekomstmogelijkheden straks ten volle kunnen benutten. Het contact met de afnemers — niet in het minst met de buitenlandsche — moet bij vernieuwing worden opgenomen en de Jaarbeurs biedt, mede bij gebrek aan een voldoende hoeveelheid leverbare producten, daartoe een zeer bruikbare gelegenheid. Door dit jaarbeurscontact kan de industriele producent zich tevens een indruk vormen van den omvang en de intensiteit van de toekomstige vraag, en wel op een wijze, die bij de nog steeds bestaande reisbelemmeringen in binnen- en buitenland moeilijk kan worden verbeterd.

Het in den aanhef van dit artikel geconstateerde feit, dat het meerendeel der Europeesche Jaarbeurzen oorlogsproducten zijn, vindt in het bovenstaande mede zijn verklaring.

Jaarbeurs en handelaar.

Niet alleen de producenten, doch ook de groothandelaren en de detaillisten leggen een groote interesse aan den dag voor de heropening van de Jaarbeurs. De detaillisten vindt men alleen onder de jaarbeursbezoekers; de groothandelaren treft men zoowel aan onder de standhouders als onder de bezoekers. Opvallend groot is het aantal standhouders-groothandelaren zelfs te noemen, wanneer men de beurs rondwandelt of de catalogus raadpleegt.

De motieven van de handelaren-standhouders voor deelneming aan de Jaarbeurs zijn praktisch gelijk aan die van de fabrikanten. Men wenscht contacten te hernieuwen en tracht zich tevens een voorstelling te maken van de toekomstige vraag en van de afzetmogelijkheden. Voor het pousseeren van oude en/of nieuwe artikelen is de Jaarbeurs als vanouds een dankbaar en gaarne benutte gelegenheid.

Bij de handelaren-bezoekers, zoowel grossiers als detaillisten, moet als voornaamste argument voor hun activiteit worden genoemd het nagaan van de mogelijkheid om de door den oorlog geslonken voorraad, zoowel in omvang als in samenstelling, te vergrooten. In het bijzonder spreekt de zucht naar het vormen van een behoorlijk assortiment een belangrijk woord mede. Men wenscht zich te oriënteren met betrekking tot de voortbrengselen van eigen en van buitenlandsche industrie. Niet alleen de goederenschaarschte drijft hen naar de Jaarbeurs, maar ook de omstandigheid, dat men na jaren weder in de gelegenheid wordt gesteld om de resultaten van de voortgeschreden

techniek in oogenschouw te nemen. Bij de zelfstandige detaillisten in het bijzonder bestaat niet alleen een intense belangstelling voor de in eigen branche te verhandelen artikelen; doch bovendien voor alle vindingen en snufjes op het terrein van de winkelinventaris, de étalageverzorging, verpakkingsmateriaal, winkelmachines, enz. Laatstgenoemd verschijnsel is tegenwoordig in nog sterkere mate aanwezig dan vroeger reeds het geval was. In de oorlogsjaren is er namelijk onder de Nederlandsche winkeliers een opmerkelijk streven gegroeid naar moderniseering van de verkoopmethoden. Buitenlandsche en speciaal Amerikaanse verkoopmethoden staan in het middelpunt der belangstelling; alles wat daarmede verband houdt in den vorm van apparaten, vitrines enz., wordt naarstig bestudeerd en zoo mogelijk aangekocht.

Speciaal met het oog op laatstgenoemde behoeften bestaan er in de kringen der detaillisten bepaalde wenschen inzake de inrichting van de jaarbeursgebouwen en de stands, die tot dusver niet werden vervuld. Op de consequenties hiervan komen wij in het vervolg van dit artikel nader terug.

De Jaarbeurs periodiek of continue te houden?

De overweldigende belangstelling voor de Nederlandsche Jaarbeurs heeft in sommige kringen de vraag doen rijzen, of met het organiseeren van een Voorjaarsbeurs en een Najaarsbeurs kan worden volstaan om de desbetreffende behoeften van producenten en handelaren te bevredigen. Bij de in dezen na-oorlogstijd steeds wisselende aspecten van het zakenleven wordt het slechts tweemaal per jaar houden van de Jaarbeurs als onbevredigend gevoeld. Men wil als het ware vaker in de gelegenheid worden gesteld om zich te oriënteren. Reeds bij voorbaat moge in dit verband worden opgemerkt, dat deze wensch uit den aard der zaak zeer sterk wordt beïnvloed door de omstandigheden van het oogenblik.

De behoefte van de massa der producenten en handelaren aan een continue geboden gelegenheid om elkaar te ontmoeten brengt ons als vanzelf op het terrein van de werking der zoogenaamde gelijkmatigheidstendens¹⁾. Ongetwijfeld vertoont deze behoefte van de massa een groote gelijkmatigheid. Of deze gelijkmatigheid intusschen van voldoende beteekenis is om aan de organisatie van de Jaarbeurs een continue karakter te geven, dient o.i. te worden betwijfeld. Ook onder meer „normale” omstandigheden vertoont de behoefte aan het houden van een Jaarbeurs bij de massa een grootere gelijkmatigheid dan die van den individueelen zakenman. Deze omstandigheid is als zoodanig echter niet doorslaggevend. Het kostenvraagstuk speelt mede een rol; speciaal bij de standhouders. Het onderhouden van een voortdurend geopende beursstand zou met het oog op de spreiding van het bezoek, naar onze overtuiging, veel te hooge kosten veroorzaken, temeer waar de praktische mogelijkheden tot het opvoeren van de productie te zeer zijn beperkt. Dezelfde oorzaken, die den wensch naar een continue te houden „Jaarbeurs” doen opkomen, maken de praktische verwerkelijking van dezen wensch o.i. onmogelijk.

Toch schuilen er in deze aangelegenheid eenige elementen, die nadere overweging verdienen.

Vooral bij de detaillisten bestaat ongetwijfeld behoefte aan een plaats van samenkomst, waarheen men zich veelvuldiger kan begeven dan zulks bij de Jaarbeurs het geval is. De groote drukte op de Jaarbeurs en het feit, dat de verschillende stands, welke voor een bepaalde branche van belang zijn, te zeer uiteen liggen op het jaarbeurs-terrein, verhinderen bovendien het rustig en efficiënt zaken doen. Vandaar, dat gedurende den laatsten tijd, los van de Jaarbeurs, tal van zgn. contactbeurzen (schoenen) en streekbeurzen (kruidenierswaren) in ons land worden georganiseerd, die *branchegewijze* zijn opgezet en die zich

¹⁾ Zie: Prof. Dr N. J. Polak, „De taak van den tusschenhandel”.

ten zeerste in de belangstelling van betrokkenen verheugen. Ook de plannen tot het organiseeren van een groote kruidenierstentoonstelling („U en Wij”) in het R.A.I.-gebouw te Amsterdam wijzen in deze richting. Men heeft aan de Jaarbeurs te Utrecht blijkbaar niet genoeg. Soortgelijke symptomen vallen ook in België te constateeren.

Met het oog op een en ander ware o.i. de vraag onder het oog te zien, of de jaarbeursgebouwen te Utrecht niet aan deze behoeften der detaillisten dienstbaar gemaakt zouden kunnen worden, en wel in dezen zin, dat, tusschen de Voorjaars- en de Najaarsbeurzen in, een aantal gespecialiseerde „beurzen” worden georganiseerd voor bepaalde branches. Naast de steeds wisselende producentenstands voor de door de detaillisten aan het publiek te verkoopen artikelen, zouden min of meer permanente stands kunnen worden ingericht met betrekking tot winkelinventaris, winkelmachines, verpakkingsmateriaal, verlichtings- en étalage-artikelen, vermenigvuldigingsapparaten voor drukwerk, vervoermiddelen voor de bezorging, enz. Of zulks technisch en organisatorisch mogelijk is, kan door ons niet worden beoordeeld. Zoo neen, dan ware het bestemmen van een vast gebouw voor deze speciale detaillistenbeurzen zonder twijfel aan te bevelen.

Slotopmerkingen.

In het voorafgaande werd in het bijzonder aandacht besteed aan eenige na-oorlogse aspecten van het jaarbeurswezen. Sommigen zullen zich na lezing wellicht afvragen, of ten onrechte niet te weinig is gelet op de teekening van de Jaarbeurs in meer „normale” jaren. Vóór het jaar 1940 was de Utrechtsche Jaarbeurs toch ook aan een gestadige groei onderhevig?

Dit laatste kan uiteraard niet worden ontkend, doch men bedenke, dat het tijdvak 1918—1940 werd gekenmerkt door steeds toenemende handelsbelemmeringen. Zulks veroorzaakte het telkens afbreken van buitenlandsche relaties en deed voor de industriele producenten de noodzaak ontstaan, om bij voortdurende groote aandacht te besteden aan de binnenlandsche markt en aan nieuwe buitenlandsche afzetgebieden, teneinde hier compensatie te vinden, zoowel voor den afzet van oude als voor den verkoop van nieuwe artikelen.

Naarmate de handelsbelemmeringen grooter worden, zal de industriele producent zich daarom — in afwijking van de gangbare theorie — meer wenden tot de Jaarbeurs als markt voor zijn producten. Handelsbelemmeringen, in welken vorm ook, doen immers de voorwaarden teniet, onder welke men zich de theoretische tendenties met betrekking tot de marktforming zal zien verwezenlijken.

Dr F. L. VAN MUISWINKEL.

EEN EN ANDER OVER DE ECONOMISCHE POLITIEK IN DE RUSSISCHE BEZETTINGSZÔNE.

Schrijver dezes, die deel uitmaakte van de groep Nederlanders, welke voor het eerst na den oorlog de Leipziger Messe bezochten, behoorde daardoor tevens tot de eersten, wien een blik achter het befaamde „gordijn” werd vergund. De daaruit voortvloeiende gelegenheid, kennis te nemen van de huidige situatie in de Russische bezettingszône van Duitschland, verleende aan dit bezoek aan deze eertijds zoo belangrijke jaarbeurs een bijzondere beteekenis. Een en ander moge aanleiding zijn op deze plaats eenige aandacht te wijden aan de economische politiek van de S.M.A. (Soviet Militär Administration), zooals deze tegenover den schrijver door een vooraanstaand functionaris in een langdurig vraaggesprek werd ontvouwd. Aan het woord komt dus een orthodox Marxist, wiens — naar ons bij herhaling werd verzekerd — niet met een bewust propagandistischen opzet gegeven uiteenzetting terwille

van de duidelijkheid van het te teekenen beeld slechts op ondergeschikte punten van eenig commentaar zal worden voorzien.

Beneficie van inventaris.

Niet alleen wat de bouwwerken of de bestuursorganen betrof, maar ook op economisch gebied stond op 8 Mei 1945 de toestand in de gebieden, welke thans de Russische zône vormen, met een ruïne gelijk. Dood was de Hitlerstaat, dood was ook het economisch leven. Hoe heeft men de kolossale taak aangevat nieuw leven op deze ruïnes te doen opbloeien? Het antwoord luidt kort en kernachtig — en in de beeldspraak blijvend volkomen logisch —: van onder op. Aanvankelijk vormde ieder dorp en iedere stad in economisch opzicht welhaast een soevereine staat. Spoedig reeds werd echter overgegaan tot „Kreis”-gewijze samenwerking; daarna, in een volgend stadium, tot wat men zou kunnen noemen landeneconomie („Länderwirtschaft”). Eerst nadat economisch contact was gelegd tusschen deze landen en vroegere Pruisische provincies¹⁾, kon het probleem van het interzônaal economisch verkeer worden geëntameerd. Uitgangspunt daarbij is, dat in de visie der Russische bezettingsautoriteiten en der S.E.D.²⁾ de staatsrechtelijke erfgenamen van het gewezen Derde Rijk zal moeten zijn „ein und untrennbar”. Dit adagium, onuitputtelijk thema voor beschouwingen in pers en radio tevens, bepaalt ook de economische politiek.

„Kreisgebundene Wirtschaft”.

Als economische cellen zijn te beschouwen de stad en — nog meer — de „Kreis”. Landsregeeringen en bezettingsautoriteiten hebben economisch slechts een coördineerende en controleerende taak, zooals het opstellen van globale contingenten en het waken tegen „Kreis”-egoïsme.

Bij dit alles is van de gedachte uitgegaan, dat het particulier initiatief als krachtige motor voor den wederopbouw niet kan worden gemist. Stelselmatig is dan ook de eigen krachtontplooiing zooveel mogelijk ingeschakeld, waarmede tevens een hypertrophie van het ambtelijke apparaat zoo krachtig mogelijk werd bestreden. Zoo is bijv. stads- of „Kreis”-gewijze de groentevoorziening toevertrouwd aan een bijzonder gemachtigde, doch aanvoer en verdeling zelve zijn — onder diens supervisie — aan den handel overgelaten. Nogmaals echter: de cel van het economisch organisme vormt de „Kreis”. Logisch in dit systeem is, dat iedere „Kreis” een „Kreisamt für Handel und Wirtschaft” heeft, waarbij als representant van het (lands-) Ministerie voor Handel en Voorziening een „Wirtschaftsbeauftragter” is gedetacheerd. Ook de Kamers voor Industrie en Handel zijn „Kreis”-gewijze georganiseerd. Zij hebben enerzijds een uitvoerende en administratieve (de zgn. „onzelfstandige”) taak, anderzijds een toezienende (het zgn. „Weisungsrecht”). De bevoegdheid, aanwijzingen te geven, geldt echter niet tegenover lagere organen, doch uitsluitend tegenover het bedrijfsleven rechtstreeks. Naast deze Kamers, die evenzeer — en naar schrijver dezes met stelligheid werd verzekerd, met groot succes — den strijd tegen de Hitleriaansche bureaucratie voeren, zijn er Kamers voor het Handwerk, terwijl „Bauernkammer” nog in voorbereiding zijn.

De agrarische sector.

Sedert de inmiddels doorgevoerde „Bodenreform” zijn geen particuliere landbouwbedrijven meer toegestaan van meer dan 100 ha. Groote landgoederen worden of verkaveld of in staatsbeheer geëxploiteerd, het laatste echter met inachtneming van de merkwaardige bepaling, dat per „Kreis” hoogstens 500 ha staatsgrond in exploitatie mag zijn. Het hiergezegde heeft uitsluitend betrekking op akkergronden; voor boschbezit geldt een afzonderlijke

¹⁾ t.w. Saksen, Thüringen, Mecklenburg-Voorpommern, Brandenburg en Saksen-Anhalt.

²⁾ Sozialistische Einheitspartei Deutschlands.

regeling. Daarbij o.a. Nederland ten voorbeeld nemende, wordt in den agrarischen sector het coöperatiewezen krachtig bevorderd, waarbij onze zegsman het gerucht, als zou daarbij van eenigerlei dwang sprake zijn, ten stelligste weersprak.

Er zijn, of komen, bedrijfstaksgewijze en evenzeer vrijwillige, doch tegelijkertijd krachtig bevorderde crediet-coöperaties, onderscheidenlijk voor handel, boeren en ambacht. Als beginkapitaal hebben zij de resteerende middelen, voorzover nog aanwezig, van de inmiddels gesloten particuliere banken toegewezen gekregen.

Omschakeling en bedrijfsvormen.

De overschakeling van oorlogs- op vredeseconomie, een probleem, dat bij het hier weergegeven vraaggesprek uiteraard niet buiten beschouwing kon blijven, is vrij geruischloos verlopen. Nadat het meerendeel der vroegere machthebbers was gevlucht, hebben de arbeiders en hun organisaties zich genoopt gezien, de leiding zelf in handen te nemen. De aldus geschapen situatie is naderhand wettelijk gesanctionneerd. Anders gezegd: de bedrijven in kwestie waren eerst *de facto* volkseigendom geworden, waarna de toestand *de jure* is aangepast. De hierbesproken zgn. „Landeseigene Betriebe”, zijn dus eigenlijk „Herrenlose Betriebe”, die door de arbeiders in het algemeen belang zijn gered. Bij het inmiddels plaats gehad hebbende „Volksentscheid” heeft de overwegende meerderheid van het volk zich bij deze onteigening-zonder-schadeloosstelling neergelegd. Een gelukkig medegevolg van deze ontwikkeling is, dat, wanneer het volk de leiding der bedrijven in handen neemt, ook geen oorlogsproductie meer mogelijk is. Op de vraag, welke problemen van technischen aard zich bij de besproken omschakeling voordeden en hoe deze te boven werden gekomen, antwoordde onze zegsman, dat ook deze alle met idealisme werden bezworen, een reactie, welke eerder trof door bezieling dan door overtuigingskracht.

Te onderscheiden van deze groep zijn de bedrijven, gesequestreerd op grond van het bevel van maarschalk Sjoekov, t.w. de bedrijven, welke vóór de ineenstorting eigendom waren van fervente partijleden. Hiervan zijn echter alleen de sleutelindustrieën genationaliseerd. De kleinere echter, waaronder practisch de geheele levensmiddelenindustrie, zijn, hetzij „Kreis”- of gemeenteeigendom geworden, hetzij „reprivatisiert”. De verkoop dezer bedrijven wordt geregeld door het betrokken „Kreis”- of gemeentebestuur („Amt für wirtschaftliche Neuaufbau”) en mag alleen plaatsvinden aan anti-fascisten. Het laatste beteekent echter niet, dat uitsluitend leden der S.E.D. als koopers in aanmerking kunnen komen, daar bijv. leden der liberaal-democratische partij, indien beter vakman dan een communistisch kandidaat, worden geprefereerd.

Een derde groep vormen de zgn. „Beutebetriebe des roten Armees”, overeenkomstig de besluiten van den Internationalen Contrôleraad. Hiertoe behooren bijv. alle fabrieken van synthetische brandstoffen. Deze zijn of worden niet gedemonteerd, maar als Sowjeteigendom ter plaatse verder geëxploiteerd. Terloops komt ter sprake, dat scherp verschil dient te worden gemaakt tusschen nationalisatie en socialisatie. De laatste term is alleen toepasselijk in een volledig socialistische maatschappij. Het is belachelijk, aldus onze zegsman, bijv. in het burgerlijke Engeland, waar de leidende klassen dezelfde zijn gebleven, van socialisatie te spreken.

Alle bedrijven, ook de genationaliseerde, blijven voorshands werken met inachtneming van het kapitalistische rentabiliteitsprincipe, aangezien ook in de Russische zone voorloopig nog een kapitalistische maatschappij-ordening bestaat. In Saksen is de algemeen coördineerende supervisie, *bedrijfstaksgewijze* opgedragen aan een „Industrieverwaltung”, welke het beste met een concernleiding kan worden vergeleken. De communistische strijd tegen kar-

tels, trusts en concerns beteekent uitsluitend een machtsvraag, doch is niet gericht tegen den organisatievorm als zoodanig. Machtsdrager mag nl. uitsluitend het volk zijn. Hoogste macht in den lande, ook op het gebied der economische politiek, is de volksvertegenwoordiging, derhalve niet de Regeering, welke slechts mandataris is. De „Landeseigene Betriebe” ontvangen geen subsidies, maar moeten zichzelf handhaven in een normalen concurrentiestrijd. De leiders ontvangen als stimulans voor hun prestaties, naast hun salaris een zeker winstaandeel.

Tenslotte de zgn. ontmantelde of wel gedemonteerde bedrijven. Dat zijn die bedrijven, welke op het conto der herstelbetalingen naar Rusland zijn of zullen worden verplaatst. Toegegeven wordt, dat deze ontwikkeling voor de Duitschers pijnlijk is, doch de goedwillenden zullen haar als „Erfüllung” bilijken. Uiteraard zal door deze demontage de productiecapaciteit voorshands worden beperkt, doch hierbij dient te worden bedacht, dat ook tijdens het Hitlerregime slechts een beperkt gedeelte der voortbrenging aan de voorziening der civiele bevolking ten goede kwam. De demontage betreft uitsluitend machines en materiaal. Arbeiders plus goodwill plus terreinen blijven voor de Duitse economie behouden. Toegegeven wordt, dat aanvankelijk in eenige gevallen ook arbeiders zijn afgevoerd, doch zulks vindt thans niet meer plaats. Demontage beteekent niet steeds, dat het bedrijf in kwestie voor goed van de kaart verdwijnt. In de eerste plaats, omdat de ontmanteling vaak slechts een gedeelte van het bedrijf betreft, in de tweede plaats aangezien daarna de mogelijkheid bestaat van zgn. „Maschinenausgleich”. Dit beteekent, dat de gelegenheid wordt geboden de voorvoortzetting der productie benodigde machines en apparaten ter beschikking te krijgen van plaatsen, waarop daaraan een minder dringende behoefte bestaat. Deze uitwisseling is echter begrijpelijkerwijs ten eenenmale verboden voor bedrijven, die een uitgesproken militair karakter hadden. Na de geheele of partieele demontage resteerden, wat men noemt, „Produktionskeimzelle”. In die gevallen, waarin niet van een zuivere oorlogsindustrie sprake was, wordt met toepassing van de zoojuist vermelde „Ausgleich” de gelegenheid geboden tot de zgn. „Wiederanlauf”. Hiervoor worden, in daarvoor in aanmerking komende gevallen, van overheidswege credieten op langen termijn verleend, doch geen verdere privileges. Uiteraard beteekent ook deze gang van zaken, dat de bedrijven in kwestie, waaronder er zijn, die voorheen belangrijke exporten naar Nederland hadden, voorshands met een veelal zeer beperkte capaciteit zullen draaien.

Productie en uitvoer.

Van Russische zijde is de toezegging gedaan, dat de productiecapaciteit in deze zone, voorzover zulks ter eenzijdige beslissing van de Russen staat, minstens tweemaal zoo groot zal zijn als aanvankelijk voorzien in het industrieplan van den Internationalen Contrôleraad. „Deutschland kein Kartoffelacker!”, aldus luidt het devies der bezettingsautoriteiten. De productie zal daarbij zoo veel mogelijk moeten worden gericht op hoogwaardige en arbeidsintensieve goederen. Het predicaat „Duitsch” is immers voorshands eerder een negatieve dan een positieve reclame, vandaar dat de werkelijke aanbeveling in de kwaliteit zal moeten worden gezocht. Een en ander beteekent, dat het volk zich tot nader order in zijn voorzieningen zeer zal moeten beperken, mede daar het geheele gebied in vele opzichten van grondstoffeninvoer afhankelijk is. Tevens zal stelselmatig het veredelingsverkeer worden bevorderd.

Resumeerende kan dus worden gesproken van uitvoernoodzaak, uitvoerwil, alsmede — gezien de vraag naar vele producten op de wereldmarkt — van uitvoermogelijkheden. Daarbij wordt niet uit het oog verloren, dat het buitenland zich bij het plaatsen van orders niet onmiddellijk tot de hoogwaardige goederen zal kunnen beperken.

De kwaliteit der exportproducten zou echter geleidelijk aan kunnen worden opgevoerd. Vermeld zij nog, dat in het reeds ter sprake gekomen industrieplan de productie van machines, welke voor de bewapeningsindustrie van belang kunnen zijn, ten eenenmale is verboden. Het plan bevat een zeer uitvoerig gespecificeerde opgave van alle machines, werktuigen e.d., welke onder deze verbodsbepaling vallen.

In alle industriele bedrijven zijn of komen werknemersraden, welke een medebeslissingsrecht hebben op het opstellen der productieplannen. Hiermede is bereikt, dat de werknemers hun praktische ervaringen in dienst van het algemeen belang stellen. Deze opzet zal nog worden uitgewerkt in dien zin, dat de raad ook invloed krijgt op de voorbereiding der plannen. Ook wat deze plannen betreft, geldt weer het boven in ander verband besproken principe: initiatief van onder op. Het accent ligt nl. op het bedrijfsplan, terwijl de hogere organen slechts een controleerende, aanvullende en coördineerende taak hebben. O.a. dienen zij te waken tegen relatieve overproductie.

Schr. dezes stelt er prijs op, zij het ook na het in den aanvang opgemerkte strikt genomen ten overvloede, erop te wijzen, dat het voorafgegaane uitsluitend een documentaire strekking heeft. Moge de lezer zich er evenzeer van bewust zijn, dat het weergeven dezer beschouwingen in geen deele instemming daarmede beteekent, als onze communistische zegsman dit met een beminnelijke openhartigheid verklaarde te doen.

Drs C. A. VAN LUTTERVELT.

Literatuur.

Die Wirtschaft, Onafhankelijk en beschouwend maandblad, uitgegeven te Berlijn.
Handel und Versorgung, Weekblad, bevattende overheidsvoorschriften op het gebied der economische politiek.

INGEZONDEN STUKKEN.

DE BETEKENIS VAN DE SALARIS- EN LOONSVERHOOGINGEN VOOR DE PENSIOENFONDSEN.

Prof Dr Ir J. Goudriaan schrijft ons:

Met eenige verwondering nam ik kennis van het artikel van J. P. H. Smits over „De betekenis van de salaris- en loonsverhogingen voor de pensioenfondsen”.¹⁾ De zaak is immers, dat deze „betekenis” alleen bestaat bij de pensioenfondsen, welke op een verzekeringstechnisch onjuiste basis berusten. Het bedrijfsleven heeft na de inflatieperiode van 1920 de les geleerd en over het algemeen zijn pensioenfondsen op gezonde basis gebracht; het zijn hoofdzakelijk de overheidspensioenfondsen, het Spoorwegpensioenfonds e.d., welke hierin ten achter zijn gebleven. Zie o.a. de dissertatie van *Thierry*, Pensioenvoorziening in het particulier bedrijf (Paris, 1930), en het rapport van de *Commissie Beumer* voor sanering van het Spoorwegpensioenfonds (Landsdrukkerij, 1939).

Het lijkt mij gewenscht, nog eens op deze, nu toch wel algemeen bekende aspecten van het vraagstuk de aandacht te vestigen, nu zij zoo apert door den heer Smits worden genegeerd.

De heer J. H. Textor schrijft ons:

Het artikel onder bovenstaanden titel geeft ons aanleiding tot het maken van enkele opmerkingen. Het is zoo duidelijk geredigeerd, dat er, naar ons inzicht, weinig aanleiding bestaat voor de veronderstelling, dat het verkeerd zal worden begrepen; een verschil van mening moet dus wel de principiele gedachten betreffen, die er in zijn neergelegd.

Wij zijn het met den schrijver eens, totdat hij de vraag stelt: „Is dit een rechtvaardige oplossing?”

1. In de derde alinea van de onder dit hoofd geplaatste

¹⁾ Zie: „E.-S.B.” van 26 Februari jl., no. 1555.

paragraaf poneert hij de meening, dat pensioenpremiën worden betaald uit de laatst toegevoegde inkomensdeelen.

Zooals het daar staat, kunnen wij deze meening niet onderschrijven. Wij kunnen ons namelijk zeer goed voorstellen, dat de „zorg voor den ouden dag” in het individueele consumptieplan een vooraanstaande plaats inneemt. Waar is het echter, dat de waarde van deze zorg gelijk is aan het nut van de laatste behoefte, die nog in het consumptieplan is opgenomen, zoodat dit grensnut voor het individu met een hoog inkomen geringer is dan voor iemand met een laag inkomen.

Dit kan echter, alternatief, van alle andere, in het consumptieplan opgenomen uitgaven worden gezegd.

Een consequente doorvoering van het principe, om dergelijke uitgaven progressief (of, van den anderen kant bezien: degressief) te stellen, leidt er toe, dat tenslotte alle onderling in hoogte verschillende geldinkomens door prijsdiscriminatie meer en meer worden herleid tot een gelijk reëel inkomen. Des te meer de voorziening in de behoeften van de menschheid van den individueelen naar den collectieven (overheids)sector wordt overgebracht, des te meer zal deze tendens doorwerken, indien de daaraan verbonden lasten door middel van progressieve belastingen worden gedekt.

Of men in deze richting al of niet moet voortgaan is een quaestie van economische en sociale politiek, welke, al naar gelang van het uitgangspunt, verschillend kan worden bezien.

Wij achten des schrijvers meening dan ook alleen aanvaardbaar, indien en voorzover de zorg voor den ouden dag principieel tot de overheidstaak zou worden gerekend, dus van overheidswege aan ieder een minimumpensioen zou worden gegarandeerd. Of wil hij bij vrijwillige — al of niet collectieve — ouderdomsverzekering zijn systeem ook toepassen? Zoo ja, hoe?

2. Hoe denkt hij zich de oplossing, indien er nog andere inkomensbronnen zijn, bijv. een belegd vermogen? Moet niet de geheele draagkracht in aanmerking worden genomen?

3. In de vierde alinea constateert de schrijver, dat de nutsopbrengst van het pensioen grooter is dan het nutsoffer der premie, tenzij de verzekerde 100 pCt. van zijn loon als pensioen zou genieten.

Naar onze meening is dit in het algemeen niet juist. Waarom toch is het pensioen bijna nimmer gelijk aan het loon, doch minder? Omdat de gepensioneerde — over het geheel genomen — in andere omstandigheden verkeert dan de loontrekker. De zorg voor het onderhoud en de opvoeding van de kinderen is afgeloopen; ook de instandhouding van de woning en het meubilair eischt minder voorzieningen. Zoo kunnen wij doorgaan.

Gelet op de noodzakelijke „gezins”uitgaven, is het de vraag, of inderdaad de nutsopbrengst van het pensioen per individu grooter is dan het nutsoffer van de premie. In het feit, dat het pensioen lager wordt gesteld dan het loon, zien wij juist een poging om het niveau der behoeftenbevredegiging (tweede wet van Gossen) op gelijke hoogte te houden. Naar onze meening verwacht de schrijver hier het inkomen per gezin met dat per individu.

Wellicht vindt de geachte schrijver in het bovenstaande aanleiding zijn standpunt nader toe te lichten.

Naschrift.

Indien de redactie van de „E.-S.B.” ons daartoe in de gelegenheid stelt, zullen wij de opmerkingen van den heer Textor gaarne beantwoorden.

Het systeem van premieheffing naar een vast percentage van het loon is nog steeds in zwang, ook bij grootere instellingen. Het was onze bedoeling aan te toonen, dat de druk der premiën hierdoor onrechtvaardig is verdeeld. Ter illustratie namen wij daarvoor een in de praktijk voorkomend voorbeeld. Prof. Goudriaan stelt een ander pro-

bleem aan de orde, nl. dat van den verzekeringstechnisch rationeelen grondslag. Maar ook bij verzekeringstechnisch volmaakte pensioenfondsen zal een gelijk premiepercentage een ongelijken druk geven — en daarop wilden wij de aandacht vestigen.

J. P. H. SMITS.

AANTEEKENING.

DE NEDERLANDSCHE INVOER IN 1946.

Het vraagstuk van den in- en uitvoer en de daarmee verband houdende deviezenpositie staan thans, zoowel hier te lande als elders, in het centrum van de belangstelling.

Door exportbevordering, door het opnemen van buitenlandse credieten en door het aanmoedigen van vrijwillige liquidatie van buitenlandse beleggingen (bijv. door de thans aangekondigde binnenlandsche dollarleening) wordt ten onzent getracht, voldoende valuta te verkrijgen om den noodzakelijken invoer te betalen.

Waaruit is deze invoer samengesteld? Bestaat zij grotendeels uit levensmiddelen of uit productiemiddelen en andere goederen voor den wederopbouw; welke is de beteekenis van den zoo vaak besproken import van al dan niet luxueuze automobielen?

Teneinde hierin eenig inzicht te verschaffen, publiceerden wij in ons nummer van 9 April jl. (blz. 299) eenige statistieken over den invoer, verdeeld naar landen en naar een aantal belangrijke soorten artikelen. Deze statistieken worden in dit nummer voortgezet (blz. 317); hoewel de cijfers deels op schatting van het C.B.S. berusten, is de nauwkeurigheid groot genoeg om er eenige algemeene conclusies uit te trekken.

Allereerst de *handelsbalans* van Nederland. Zooals bekend, overtrof de waarde van den goedereninvoer ook in het verleden steeds de waarde van den goederenuitvoer. Dit verschijnsel deed zich in 1946 in ongekend sterke mate voor.

Bedroeg het tekort op de handelsbalans in 1939 nl. f 550 miljoen, in 1946 was dit cijfer f 1.520 miljoen, m.a.w. bijna f 1 milliard meer. Zooals vanzelf spreekt, moet hierbij rekening worden gehouden met het sterk gestegen prijsniveau; zoo bedroeg het indexcijfer van groot-handelsprijzen van het C.B.S. in 1946 250 tegenover 100 in 1938/39. De vergroting van het tekort op de handelsbalans werd echter niet alleen veroorzaakt door de prijsstijging, maar ook door het feit, dat Nederland minder produceerde, dus meer moest importeeren en minder kon exporteeren. Dit had tengevolge, dat de invoer in 1946 slechts voor 34 pCt. door uitvoer werd gedekt; tegenover een corresponderend cijfer van 64 pCt. in 1939.

Deze situatie is niet geheel en al een verrassing; reeds in het voorjaar van 1946 verwachtte het Centraal Plan Bureau voor 1946 een invoer van f 2,8 milliard tegenover een uitvoer van f 1 milliard.

In de tweede plaats verdient de wijziging de aandacht, welke heeft plaatsgevonden in de volgorde van belangrijkheid der importlanden. Zooals de tabel op blz. 299 van ons vorige nummer aangeeft, kwamen in 1939 de grootste invoeren uit Duitschland, België, de Vereenigde Staten, Groot-Brittannië en Nederlandsch-Indië. In 1946 zijn Duitschland en Indonesië van minder belang geworden; de volgorde werd aldus: De Vereenigde Staten, Groot-Brittannië, België, Zweden en Frankrijk.

Vervolgens zij hier gewezen op het karakter van de ingevoerde goederen. Voor *productiemiddelen en grondstoffen voor de industrie*, zooals ijzer, staal en andere metalen, en werktuigen, machines en apparaten, blijken België met f 155 miljoen en Groot-Brittannië met f 137 miljoen belangrijker leveranciers voor ons te zijn geweest dan de Vereenigde Staten, welke laatste ons hier f 76 miljoen leverden. Voor hout is Zweden zeer belangrijk met f 62 miljoen.

In de groep *verkeer* traden vooral de Vereenigde Staten en Engeland op den voorgrond. Wanneer wij alleen eerstgenoemd land bezien, valt het op, dat de importwaarde van Amerikaansche auto's (inclusief onderdeelen) nog geen 7 pCt. van den totalen invoer uit de Vereenigde Staten uitmaakt. De import uit de Vereenigde Staten van auto's tezamen met dien van benzine, bedroeg in 1946 nog niet zooveel als het bedrag van den post tarwe- en tarwemeel.

Onder de groep *consumptie* speelt t.a.v. Engeland, België en Frankrijk de groep textiel een belangrijke rol, waarbij echter niet uit het oog mag worden verloren, dat een deel hiervan na bewerking in ons land weer voor export diende.

Het opvallendst is wel het groote bedrag aan consumptiegoederen, dat uit de Vereenigde Staten werd geïmporteerd. Van den totalen import ad f 535 miljoen werd f 233 miljoen voor consumptieve doeleinden aangewend, waarvan het grootste deel voor loopende consumptie.

Daarentegen werden uit de bovengenoemde vier Europeesche landen niet alleen relatief, maar ook absoluut meer goederen voor productieve doeleinden ingevoerd.

De door Nederland tot nu toe verbruikte dollars hebben derhalve voor een aanmerkelijk gedeelte gediend om het Nederlandsche volk in het leven te houden.

BOEKBESPREKING.

Nederlands Economisch Herstel, samengesteld onder leiding van M. Weisglas. Elsevier, Amsterdam/Brussel 1946.

De bevrijding van ons land ligt reeds weer zoo ver achter ons, dat het verlangen naar een samenvattend overzicht van het economisch herstel, dat sindsdien heeft plaatsgevonden, en van de problemen, die zich daarbij voordoen, begrijpelijk is. Een dergelijke terugblik is nuttig, omdat met behulp daarvan een antwoord kan worden gezocht op de vraag, welken weg Nederland in economisch opzicht gaat en moet gaan. Wie terugziet op onze recente economische geschiedenis, doet dat met het oog op de toekomst.

De moeilijkheid bij een dergelijk terugzien is, dat het vraagstuk van ons economisch herstel zoo vele en gevarieerde aspecten vertoont, zoodat het verkrijgen van een duidelijk overzicht wordt bemoeilijkt. Een volledige beschrijving van wat er sinds de bevrijding op economisch gebied is voorgevallen, is daarom practisch onmogelijk. Hiervan is ook de heer Weisglas zich, zooals uit zijn voorwoord blijkt, bewust.

Deze moeilijkheid is echter niet van veel belang. Feitenmateriaal dient, om wetenschappelijk te kunnen worden verwerkt, nu eenmaal te worden geordend van een bepaald gezichtspunt uit. Slechts op deze wijze is het mogelijk, de feiten te laten spreken en den samenhang in de verschijnselen duidelijk te maken. Goed beschrijven is oorzakelijk, of liever, gezien de interdependentie der economische verschijnselen, in samenhang beschrijven.

Van welk gezichtspunt uit moet men nu Nederlands economisch herstel bezien? In eersten aanleg zijn verschillende antwoorden mogelijk, maar bij nader inzien dringt zich toch één grondgedachte naar voren¹⁾: het wederopbouwproces is in wezen een vraagstuk van kapitaalvorming. Het kernprobleem van het economisch herstel ligt in de vraag, hoe en in welk tempo de middelen kunnen worden verkregen, waarmee het productie-apparaat, in al zijn geledingen, kan worden hersteld en vernieuwd. De bronnen, waaruit Nederland voor dit doel kan putten, zijn: credieten van het buitenland, liquidatie van beleggingen in het buitenland, besparingen binnenslands, herstelleveranties en recuperatie van weggevoerd bezit. Van de beide laatste genoemde posten is, zooals de

¹⁾ Vgl. Kenneth E. Boulding, „The Economics of Peace”.

ervaring heeft geleerd, weinig te verwachten; de beleggingen buitenslands gingen voor een groot gedeelte reeds tijdens den oorlog verloren, terwijl een ander gedeelte vastligt in de overzeesche gebiedsdeelen; buitenlandsche credieten zijn tot nu toe slechts in bescheiden mate verkregen. Vandaar de noodzaak tot het opvoeren der besparingen, of wel, toegespitst op Nederlandsche verhoudingen, productie voor den export, teneinde in ruil daarvoor de voor den wederopbouw benodigde materialen te verkrijgen. Vandaar ook, als binnenkort de wereldmarkt geen „sellers' market" meer is, de beteekenis van ons prijspeil, dat door verschillende omstandigheden, zooals de nog lage arbeidsproductiviteit, de hoge importprijzen, de devaluatie van den gulden en de begrootingstekorten, nog hoog wordt gehouden.

Ziehier een m.i. betrekkelijk eenvoudig schema voor een duidelijke en beknopte beschrijving van Nederlands economisch herstel, waarin de vele aspecten van het vraagstuk gemakkelijk hun plaats vinden.

Het bezwaar, dat ik tegen „Nederlands Economisch Herstel" zou willen aanvoeren, is, dat het niet op een dergelijks „Centraal Plan" is gefundeerd. Men mist in den opzet niet alleen de strakke lijn, men mist de lijn als zoodanig; er is geen verband tusschen de bijdragen der verschillende auteurs. Het boek gaat in de breedte, niet in de diepte.

Ik zou dit een ernstig bezwaar willen noemen. Immers, juist de niet deskundige lezers, tot wie dit boek zich richt, voelen de moeilijkheden van ons economisch herstel dagelijks aan den lijve, zonder den samenhang in de verschijnselen te doorgronden. En ook hier weer interdependentie: het economisch herstel is er juist bij gebaat, dat men het begrijpt. Een bundel, waar van de titel den inhoud niet dekt, brengt ons in dit opzicht niet verder.

Wanneer men dit bezwaar heeft verwerkt, laat de inhoud van dezen bundel zich verder met genoegen lezen. Elk der auteurs is deskundig op zijn gebied en verschaft daarover waardevolle informatie.

J. H. L.

INTERNATIONALE NOTITIES.

EXPORT UIT DE VEREENIGDE STATEN.

Ten aanzien van de financiering van den export uit de Vereenigde Staten toont men zich in dit land, ondanks den roep om dollars in Engeland, Frankrijk, Canada, niet overmatig pessimistisch, althans voor het loopende jaar. Men verwijst naar de nog steeds bestaande dollarleeningen, naar de Internationale Bank en het Internationale Fonds. Dit geluid kon men beluisteren in een beschouwing van het „Federal Reserve Bulletin" van December 1946 — zie „E.-S.B." van 19 Februari jl. —; in denzelfden trant liet zich William Nic. Martin, president van de Export-Import Bank in „The Commercial & Financial Chronicle" van 13 Maart jl. uit; „... the prospect", aldus zeide hij, „is that a high level of United States exports can be financed during 1947 without any serious drain on the existing gold and dollar resources of foreign countries".

Toch heeft de duurzame handhaving van een belangrijken export uit de Vereenigde Staten aldaar de volste aandacht. De rede van President Truman bij zijn aanvaarding van het eeredoctoraat aan de universiteit van Waco liet aan duidelijkheid niets te wenschen over. Hij wilde een vrijeren handel en een belangrijke verlaging van de bestaande tariefmuren. Tegenover dit verlangen staat de armoede van verschillende landen aan dollars, een armoede, die tot dusver gecompenseerd werd door leeningen. Hoe echter, als deze leeningen ophouden?

Ook dan acht president William Martin van de Export-Import Bank het gevaar nog niet acuut. Er bestaan immers nog groote goud- en dollarreserves in handen van buitenlandsche monetaire autoriteiten, die aangewend kunnen

worden voor de betaling van Amerikaansche exporten en van rente en aflossing aan de Vereenigde Staten. Deze reserves schat hij op \$ 19 milliard aan het eind van 1946, tegen \$ 11,5 milliard eind 1941.

Er zijn ook nog andere reserves, t.w. \$ 4 milliard van de Internationale Bank en het Internationale Fonds, verder de bevoegdheid van de Export Import Bank om nog \$ 900 millioen uit te leenen per eind van dit jaar, de nog niet verbruikte credieten aan Engeland en de goudproductie buiten de Vereenigde Staten tot een bedrag van \$ 700 millioen per jaar.

Dit zijn de middelen, waarmee, naast de inkomsten uit importen in de Vereenigde Staten, de exporten uit dit land door de afnemers, ook in de jaren na 1947, kunnen worden betaald.

VERTRAGING IN DE RECONVERSIE VAN DEN AMERIKAANSCHEN LANDBOUW.

Hoewel de reconversie in de Vereenigde Staten over het algemeen vlot verliep, zijn er toch enkele sectoren, met name op agrarisch gebied, waar dat niet het geval was.

De tarveproductie vertoonde in 1946, aldus de „Survey of Current Business" van Februari jl., een nieuwe stijging. De verwachtingen voor 1947 zijn van dien aard, dat „a new peak" tegemoet wordt gezien. Volgens ramingen van het Departement van Landbouw zal de tarve-oogst dit jaar met 1.212 millioen bushels de grootte zijn van alle tijden (1946: 1.156 millioen). Deze productie is „far beyond the prospective postwar markets. . . . for United States wheat". Zij vindt haar oorzaak in het graantekort in de door den oorlog geteisterde landen in Europa.

Een ander product, dat eveneens nog niet binnen de grenzen van een vredeseconomie teruggebracht kon worden zijn oliehoudende zaden. Vóór den oorlog vond aanvoer uit het Verre Oosten plaats. Het uitblijven daarvan noodzaakte de Vereenigde Staten tot uitbreiding van de eigen productie, die thans nog niet kan worden ingekrompen, omdat de politieke verwarring in vele Aziatische landen daar de oorzaak is van een abnormaal lage productie.

De vraag rijst, welke gevolgen de te verwachten verhooging van de productie van graan en oliehoudende zaden in Europa en Azië op den Amerikaanschen landbouw zal hebben.

Een reconversievraagstuk, dat thans reeds betrekkelijk acuut is, betreft de productie van aardappelen, die ten gevolge van het gebruik van D.D.T. een dusdanigen omvang aannam, dat subsidies noodig werden. Een tegengesteld beeld geven de toestanden in de katoenproductie. Deze kromp tijdens den oorlog zoodanig in, dat de „carry-over" te klein bleek te zijn voor de huidige behoeften. Uitbreiding van de productie is noodig, doch dit ontmoet moeilijkheden in verband met het tekort aan arbeidskrachten, dat voorloopig niet kan worden gecompenseerd door meerdere mechanisatie.

Zoo kent de reconversie van den landbouw in de Vereenigde Staten ook haar moeilijkheden, al zijn zij niet zoo groot als na den eersten wereldoorlog, toen de aanpassing veel trager verliep.

HERLEVING VAN DEN HANDEL TUSSEN MALAKKA EN JAPAN.

Onder de landen, die vóór den oorlog rubber uit Malakka importeerden, nam Japan de derde plaats in. Het ziet er naar uit, zoo zegt „The Times Review of Industry" van April 1947, dat Japan deze positie spoedig wéér zal innemen. In December 1946 verliet voor het eerst een lading rubber Singapore met bestemming Japan; in Januari en Februari 1947 bedroegen de verscheppingen resp. 1.675 en 2.400 ton.

Nadat de Overheid de rubber van handelaars heeft gekocht (tegen een vastgestelden prijs), vindt verschepping plaats naar het „Supreme Command for the Allied Po-

wers", dat vervolgens voor verdeling onder de Japanse fabrikanten zorg draagt.

Wat de tegenprestaties van Japan betreft, de eerste lading Japansche textielgoederen wordt binnenkort in Singapore verwacht. Handelskringen in Singapore achten, bij de verwarde toestanden in China, de kansen voor de Japansche industrie gunstig en vragen zich al af, wanneer het systeem van quoteering van den invoer, zooals dat tusschen de beide wereldoorlogen werd toegepast ter bescherming van Lancashire, weer zal worden ingevoerd.

Het spreekt vanzelf, dat critiek op deze hervatting van den handel met Japan niet is uitgebleven, maar van overheidswege is erop gewezen, dat de Japansche industrie op gang moet komen, wil er sprake zijn van herstelbetalingen. Eenigen indruk van de bedragen, waar het hier om gaat, geeft het feit, dat alleen al het bedrag, waarop Singapore aanspraak maakt, 700 miljoen Straits dollars, d. i. ongeveer £ 85 miljoen, groot is. Doch, zoo zegt het blad, „if credits from rubber are to be used to pay for piece-goods and other imports from Japan, this trade appears hardly likely to yield much margin for reparations”.

SPAANSCH-ENGELSCH MONETAIRE OVEREENKOMST.

In de rij van landen in West-Europa, waarmede Engeland monetaire overeenkomsten heeft gesloten, heeft thans ook Spanje een plaats gekregen. Beide landen nemen op zich saldi van elkaars valuta aan te houden, tegen een koers van 1 £ = 44 peseta's, met de bedoeling daarmede de wederzijdsche inkoop te financieren. In dit geval gaat het om een bedrag van £ 2 miljoen voor Spanje en 88 miljoen peseta's voor Engeland. Bovendien neemt Spanje verder op zich om boven de overeengekomen som nog een extra bedrag aan ponden aan te houden. Het verdrag trad in werking op 8 April jl.

Bladen als „The Times” en „The Financial Times” toonen zich in hun nummers van 5 April jl. zeer voldaan over dit verdrag. Ten eerste is daar het feit, dat Engeland in de gelegenheid is om een deel van zijn import te betrekken van een land met een „soft currency”. Uit Spanje placht Engeland te kopen sinaasappelen, tomaten, bananen, gedroogde vruchten, pulp, sherry, wijnen, potasch, ijzererts en pyriet. In 1946 bedroeg de invoer uit Spanje £ 15 miljoen, de uitvoer naar Spanje £ 8,5 miljoen (hoofdzakelijk industriële artikelen). De invoer voor 1947 wordt geschat op £ 20 à £ 25 miljoen; het nadeelig saldo zal vermoedelijk ook grooter zijn. En hier ligt de tweede reden van voldoening. Door Spanje's bereidheid, om boven de £ 2 miljoen nog een additioneel bedrag aan ponden aan te houden, wordt het nadeelig saldo van Engeland practisch door een Spaansche leening aan Engeland gefinancierd. Het nadeel bij dit crediet is, dat het kort is en Engeland dus plaatst voor het probleem van terugbetaling in de naaste toekomst. Verder moet ook rekening worden gehouden met de voorwaarde van de Engelsch-Amerikaansche leening, die inhoudt, dat £-saldi in andere valuta geconverteerd mogen worden. Voor 15 Juli a.s., aldus het voornemen, zal over deze aangelegenheid een nadere beslissing worden genomen.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt was in de afgelopen week iets ruimer, doordat niet alle vervallend schatkistpapier werd herbelegd. De banken waren hierdoor in staat om opgenomen credieten bij De Nederlandsche Bank af te lossen (de post beleeningen vertoende op den weekstaat per 8 April jl. een daling met f 19 miljoen) en hun tegoeden bij deze instelling te vergrooten.

Het iets grootere geldaanbod weerspiegelde zich in een daling van de callgeldrente van 1½ pCt. tot 1 pCt. en in een vermindering van het disconto voor vier- en vijfmaands

schatkistpromessen met 1/16 pCt. tot 19/16 pCt. Voor het overige was er wel een tendens tot iets lagere markt-disconto's dan de voorafgaande week, zonder dat een daling zich algemeen in feite voordeed.

De Regeering overweegt de uitgifte van een binnenlandsche dollarleening van \$ 100 miljoen met een looptijd van 40 jaar en een rentetype van 3 pCt. Zij is bedoeld voor hen, die dollarfondsen realiseeren of sedert 20 September 1946 reeds hebben verkocht. Naast het verkrijgen van dollars schijnt de Regeering hiermede ook binnenlandsche koopkracht te willen binden, getuige het feit, dat de leening ook open staat voor hen, die hun Amerikaansche fondsen reeds hebben verkocht, al zit hierbij misschien ook de wensch voor, om alle verkoopers van Amerikaansche fondsen een gelijke behandeling te waarborgen. Het prospectus dezer leening schijnt spoedig te zullen worden gepubliceerd, zoodat dan nadere bijzonderheden bekend zullen zijn en de eventuele mérites dezer leening kunnen worden beoordeeld.

De koersen van binnenlandsche aandelen vertoonden over het algemeen op 8 April jl. een stijging t.o.v. den laatsten beursdag in de voorafgaande week, maar daarna trad een zekere daling in voor het meerendeel der fondsen, onder leiding van aandelen Koninklijke. Hoewel nog niet bepaald van een reactie kan worden gesproken, schijnt de beursbourse haar voorloopig hoogtepunt te hebben bereikt.

De Indische fondsen waren in de afgelopen week vrijwel alle aanzienlijk lager in koers. Het schijnt, dat het nieuws omtrent den toestand der betrokken ondernemingen, dat geleidelijk binnenkomt, niet zeer opwekkend is.

Hoewel de koers der 3—3½ pCt. 1947 weer iets aantrok, nl. van 99 tot 99½/16 pCt., is de toestand op de obligatiemarkt toch nog zoodanig, dat de 3 pCt. conversieleening Alkmaar met 20-jarigen looptijd mislukte. De markt zal voorloopig voor 3 pCt. leningen wel niet zeer toegankelijk zijn. Een emissie van obligaties met 3½ pCt. rente, ook al betreft het een industriële leening, heeft blijkens de recente ervaringen gereede kans van slagen, omdat naar het schijnt de institutionele beleggers hier voor groote belangstelling toonen. Uit den aard der zaak is de financiering van ondernemingen met geleend geld fiscaal zeer voordeelig, maar toch vraagt men zich af, of hierbij de noodige voorzichtigheid wel altijd in acht

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoed bij corresp. in het buitenland en buitenlandsche betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleeningen
24 Febr. '47	647.938	4.462.931	61.837	—	151.317
3 Mrt. '47	467.548	4.468.251	101.264	1	155.150
10 „ '47	521.753	39.953	69.072	1	152.200
17 „ '47	521.794	41.339	87.494	1	162.388
24 „ '47	521.847	45.126	79.671	1	170.433
31 „ '47	521.929	56.645	52.510	0,9	173.986
8 April '47	522.043	56.645	55.926	101	155.342
14 „ '47	522.085	156.076	19.433	101	152.047

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldi in rekening-courant			
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldi van banken	Geblokkeerde saldi van anderen	Vrije saldi
24 Febr. '47	2.694.844	1.159.861	54.194	41.191	618.475
3 Mrt. '45	2.740.095	903.639	60.012	46.052	697.858
10 „ '47	2.722.424	708.454	47.085	43.147	680.047
17 „ '47	2.708.881	741.917	31.027	42.705	697.306
24 „ '47	2.705.391	754.162	31.613	43.820	686.750
31 „ '47	2.765.891	680.418	31.739	41.844	688.649
8 April '47	2.760.301	635.954	63.600	39.942	698.458
14 „ '47	2.719.259	687.124	45.982	38.573	763.908

wordt genomen. Vooral conjunctuurgevoelige ondernemingen dienen blijkens de ervaringen met het aangaan van vaste rente- en aflossingsverplichtingen zeer voorzichtig te zijn. Zolang de zekerheid niet bestaat, dat het conjunctuurverschijnsel is uitgeschakeld, dient men bij de financiering van ondernemingen hiermede stellig rekening te houden.

	3 April 1947	11 April 1947
A.K.U.	158½	169
v. Berkel's Patent	131	131½
Lever Bros. Unilever C.v.A.	261	264½
Philips' G.b.v.A.	360	370½
Kon. Petroleum	406	400½
H.A.L.	179	179
N.S.U.	164½	163½
H.V.A.	219	200
Deli Mij. C.v.A.	139	128
Amsterdam Rubber	146½	133½

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 8-April 1947.

Activa.		
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	{ Hoofdbank f — Bijbank " — Agentsch. " 100.900,—	f 100.900 ¹)
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 j° art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)		—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van den Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		2.100.000.000,—
Beleeningen: (incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	{ Hoofdbank f 143.110.811,40 ²) Bijbank " 280.172,36 Agentsch. " 11.950.750,14	
Op effecten, enz.	f 155.341.733,90	
Op goederen en ceelen	f 155.016.202,37 ²)	
		f 155.341.733,90 ²)
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)		—
Boekvordering op den Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 520.379.864,63	
Zilveren munt, enz.	f 1.662.664,87	
		f 522.042.529,50
Papier op het buitenland	f 56.645.300,—	
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	f 51.660.803,92	
Buitenlandsche betaalmiddelen	f 4.264.739,59	
		f 112.570.843,51
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	f 70.854.776,15	
Gebouwen en inventaris	f 3.000.000,—	
Diverse rekeningen	f 33.351.993,48	
		f 4.497.262.776,54

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	f 12.377.412,28
Bijzondere reserves	f 23.774.634,92
Pensioenfonds	f 15.490.422,99
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	f 137.200.145,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)	f 2.760.301.385,—
Bankassigaties in omloop	f 28.814,01
Rekening-courant saldo's:	
's Rijks Schatkist:	f 635.953.525,47
Geblokkeerde saldo's van banken	f 63.600.137,45
Geblokkeerde saldo's van anderen	f 39.942.453,14
Vrije saldo's	f 698.458.206,25
	f 1.437.954.322,31
Diverse rekeningen	f 90.135.640,03
	f 4.497.262.776,54

¹) Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —

²) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) ,, 42.165.200,—
Circulatie der door de Bank namens den Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten ,, 151.761.039,50

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 14 April 1947.

Activa.		
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	{ Hoofdbank f — Bijbank " — Agentsch. " 100.900,—	f 100.900,— ¹)
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 j° art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)		—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van den Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		2.100.000.000,—
Beleeningen: (incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	{ Hoofdbank f 144.142.506,39 ²) Bijbank " 411.706,33 Agentsch. " 7.492.996,82	
	f 152.047.209,54	
Op effecten, enz.	f 151.791.084,01 ²)	
Op goederen en ceelen	f 256.125,53	
		f 152.047.209,54 ²)
Voorschot en aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)		—
Boekvordering op den Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 520.379.864,63	
Zilveren munt, enz.	f 1.704.684,14	
		f 522.084.548,77
Papier op het buitenland	f 156.076.100,—	
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	f 15.002.487,81	
Buitenlandsche betaalmiddelen	f 4.430.787,96	
		f 175.509.375,77
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	f 70.847.506,15	
Gebouwen en inventaris	f 3.000.000,—	
Diverse rekeningen	f 29.488.197,92	
		f 4.553.077.738,15

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	f 12.377.412,28
Bijzondere reserves	f 23.774.634,92
Pensioenfonds	f 15.478.368,38
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	f 137.177.530,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)	f 2.719.258.955,—
Bankassigaties in omloop	f 54.057,95
Rekening-courant saldo's:	
's Rijks Schatkist:	f 687.124.150,62
Geblokkeerde saldo's van banken	f 45.982.124,60
Geblokkeerde saldo's van anderen	f 38.572.579,15
Vrije saldo's	f 763.907.513,60
	f 1.535.586.367,97
Diverse rekeningen	f 89.370.411,65
	f 4.553.077.738,15

¹) Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —

²) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) ,, 42.165.200,—
Circulatie der door de Bank namens den Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten ,, 150.232.343,—

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie		Biljetten in Banking Dept.	
				Totaal	Public deposits		
19 Mrt '47	0,2	1.449,4	1.450	1.386,8	63,4	63,4	
26 Mrt '47	0,2	1.449,3	1.450	1.390,7	59,5	59,5	
2 April '47	0,2	1.449,3	1.450	1.400	50,3	50,3	
9 April '47	0,2	1.449,2	1.450	1.402,9	47,4	47,4	
Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	
19 Mrt '47	0,7	333,5	11,4	18,7	409,3	10,2	307,7
26 Mrt '47	0,6	322,0	11,1	16,8	391,4	10,6	286,4
2 April '47	0,7	330,2	17,3	17,9	397,9	12,0	284,8
9 April '47	0,7	335,9	18,2	16,8	401,3	9,5	290,0

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van den goudvoorraad 1)	Buitenlandsche deviezen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel- en pasmunt	Vorderingen op den Staat
27 Febr. 1947	30.281	8.470	4.165	318	650	49.533
6 Maart 1947	27.721	8.486	4.570	353	694	50.808
13 „ 1947	27.686	0.299	4.131	327	689	52.932
20 „ 1947	27.702	10.010	3.923	332	725	52.607
27 „ 1947	27.722	19.787	3.543	285	775	53.582
2 April 1947	27.727	9.879	4.258	363	772	53.452
10 „ 1947	27.736	10.331	4.305	370	793	52.812

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa 1)	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi van de Schatkist van anderen	Besluitwet van 6 Oct. '44 2)
27 Febr. 1947	637	161.630	74.452	5	5.508
6 Maart 1947	637	163.351	75.348	2	6.270
13 „ 1947	637	163.215	75.142	3	6.406
20 „ 1947	637	162.396	74.733	3	6.011
27 „ 1947	637	162.738	74.690	1	6.357
2 April 1947	637	163.492	75.823	3	6.019
10 „ 1947	637	163.272	75.793	2	5.834

- 1) Waarvan 10.493 miljoen frcs. onbeschikbaar goudsaldo na herwaardering van den goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).
- 2) Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel”, ten bedrage van 64.597 miljoen frcs.
- 3) Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

SPECIFICATIE VAN DEN INVOER IN NEDERLAND UIT GROOT-BRITANNIE, BELGIË EN LUXEMBURG, ZWEDEN EN FRANKRIJK IN 1946. 1)
Waarde x f 1 miljoen.

	Groot-Britt.	Belg. & Lux.	Zweden	Frankrijk
Productiemiddelen en grondstoffen voor industrie.				
IJzer, staal e. a. metalen	83	120	12	7
Werktuigen, machines, apparaten	54	35	19	9
Grond- en hulpstoffen voor landbouw en veeteelt.				
Zaden en veevoer	4	3	—	4
Kunstmest	2	13	—	10
Diverse grond- en hulpstoffen.				
Kolen	1	—	—	—
Chemische producten	20	12	5	9
Hout	4	8	62	2
Steen, kalk, cement	4	20	5	—
Vensterglas e. a. glas	1	12	—	—
Verkeer.				
Vliegtuigen	2	—	—	—
Schepen; baggermateriaal	4	1	3	—
Spoorwagemateriaal	—	2	10	2
Auto's (en onderd.)	25	1	—	9
Motorrijwielen	3	—	—	—
Rijwielen (en onderd.)	7	3	—	1
Banden en rubber	12	1	—	2
Benzine en petroleum	3	3	—	—
Consumptie.				
Voedingsmiddelen	18	3	—	1
Thee	13	—	—	—
Tabak	4	—	—	—
Wijn en gedistilleerd	—	—	—	9
Zeepp; geneesmidd.	4	—	—	—
Schoenen; leder	6	—	—	—
Katoen; wol; garens; kleeding	44	33	1	22
Papier en drukwerk	6	11	15	2
Radio-artikelen	3	7	—	—
Niet ingedeeld	21	13	4	7
Totaal	348	301	136	96

1) Bewerkt uit de maandstatistieken van den in-, uit- en doorvoer in Nederland, C.B.S.
Zie verder „E.-S. B.” van 9 April 1947; blz. 299.

BANK VAN FRANKRIJK.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan den Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitschland
13 Maart 1947	82.817	134.030	59.449	70.600	426.000
20 Maart 1947	82.817	131.009	59.449	69.700	426.000
27 Maart 1947	82.817	132.910	59.449	79.500	426.000
3 April 1947	82.817	130.879	99.449	53.100	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
13 Maart 1947	745.728	60.153	778	58.417
20 Maart 1947	740.635	58.534	779	56.611
27 Maart 1947	746.266	64.647	767	62.976
3 April 1947	764.622	61.652	818	59.791

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buiteni. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in circulatie	Andere creditlen
15 Mrt 1947	4.984,8	163,0	70,1	52,8	3.794,6	1.294,3
22 Mrt 1947	4.972,2	159,7	72,4	52,8	3.794,8	1.269,3
31 Mrt 1947	4.959,9	158,0	77,0	52,4	3.932,4	1.190,2
8 April 1947	5.038,7	152,8	73,7	52,4	3.882,4	1.226,4

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	31 Maart 1947	22 Maart 1947
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 680.418.318,84	f 738.610.085,79
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	„ 1.646.843,06	„ 4.702.841,05
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldleening tegen onderpand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	„ 346.798.811,82	„ 356.691.728,87
Voorschotten op ultimo Februari 1947 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keeren belastingen	„ 82.230.820,24	„ 82.230.820,24
Vordering in rek.-courant op: Nederlandsch-Indië	„ 650.728.779,11	„ 621.674.649,47
Suriname	„ 36.372.809,89	„ 35.846.962,56
Curacao	„ 51.053,16	„ 5.124.583,01
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	„ 515.746.767,89	„ 513.800.059,05

Verplichtingen	31 Maart 1947	22 Maart 1947
Voorschot door De Nederlandsche Bank verstrekt	—	—
Voorschot door De Nederlandsche Bank in rekening-courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 633.722.600,—	f 633.652.600,—
Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„ 2100.000.000,—	„ 2100.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederlandsche Bank is geplaatst nihil)	„ 6279.800.000,—	„ 6273.200.000,—
Daggeldleeningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	„ 149.568.866,50	„ 148.500.496,—
Schuld op ultimo Februari 1947 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keeren belastingen	—	—
Schuld in rek.-courant aan: Nederlandsch-Indië	—	—
Suriname	—	—
Curacao	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	„ 18.599.573,35	„ 32.437.286,06
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	„ 323.285.233,51	„ 406.066.363,60
Andere staatsbedrijven	„ 3.538.820,70	„ 3.549.943,66
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	„ 3238.623.136,78	„ 3189.914.818,82

FEDERAL RESERVE BANKS.
(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt. securities
	Totaal	Goudcertificaten		
12 Febr. 1947	18.573	17.779	332	23.803
19 Febr. 1947	18.596	17.803	338	23.918
27 Febr. 1947	19.085	18.290	338	24.044
5 Mrt 1947	19.163	18.370	333	23.242

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt.	Member-banks
12 Febr. 1947	24.405	18.642	1.711	15.994
19 Febr. 1947	24.332	18.777	2.358	15.770
27 Febr. 1947	24.310	19.372	2.372	15.781
5 Mrt 1947	24.338	18.445	1.407	15.930

ZWEEDSCHE RIJKSBANK.
(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldi buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd			
15 Mrt 1947	610	386	1.676	381	259	94	182
22 Mrt 1947	610	386	1.605	381	225	94	182
31 Mrt 1947	585	370	1.735	380	213	94	182
3 April 1947	541	343	1.761	387	235	94	182

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regularisatie-rekening	
		Direct opvraagbaar				45 dagen		Buiten-landsche banken
		Totaal	Staat	Banken				
15 Mrt 1947	2.514	905	733	110	230	188	3	
22 Mrt 1947	2.476	697	607	33	230	192	3	
31 Mrt 1947	2.640	665	547	35	209	179	2	
3 April 1947	2.608	664	556	35	206	175	2	

MAANDCIJFERS.

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE VIER NEDERLANDSCHE GROOTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSCHE BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

(In miljoenen guldens)	Nederl. Banken		Nederl. Banken en Ned. Handel-Mij.	
	31 Jan. 1947	28 Febr. 1947	31 Jan. 1947	28 Febr. 1947
	Activa:			
Kas, kassiers en daggeldleeningen	54	71	86	80
Ned. schatkistpapier	2185	2147	2617	2585
	2239	2218	2703	2665
Ander overheidspapier	24	24	49	44
Wissels	4	4	6	6
Bankiers in binnen- en buitenland	109	103	184	159
Prolong. en voorsch. tegen effecten	45	41	57	53
	182	172	295	262
Debiteuren	351	354	427	432
Effecten en syndicaten	10	10	15	15
Deelnemingen (incl. voorschotten)	30	30	42	42
	391	394	484	489
Gebouwen	12	12	16	16
Diverse rekeningen	—	—	—	—
Belegde bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2825	2797	3500	3433
Passiva:				
Crediteuren	2360	2352	2917	2886
Wissels	2	2	2	2
Deposito's op termijn	120	120	144	144
Kassiers en genom. daggeldleen.	9	11	9	11
Diverse rekeningen	85	63	127	89
Bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2577	2549	3200	3133
Aandeelenkapitaal	170	170	210	210
Reserve	78	78	90	90
	2825	2797	3500	3433

GOUDPRODUCTIE 1).

(in 1.000 dollars van circa \$ 35 per ounce fijn).

Jaar	Zuid-Afrika	Vereen. Staten ²⁾	Canada ³⁾	Australië ⁴⁾	Totaal gerapporteerd ⁵⁾
1939	448.753	196.391	178.303	56.182	1.020.297
1940	491.628	210.109	185.890	55.878	1.094.264
1941	504.268	209.175	187.081	51.039	1.089.395
1942	494.439	130.963	169.446	42.525	966.132
1943	448.153	48.808	127.796	28.560	760.527
1944	429.787	35.778	102.302	16.310	682.061
1945	427.862	32.511	92.794	16.450	645.323
1946 Jan.	35.892	3.984	8.346	1.470	55.758
Febr.	32.971	3.283	8.013	1.330	50.981
Maart	30.871	3.639	8.677	1.400	50.656
April	34.793	3.226	8.338	1.435	53.900
Mei	36.740	3.158	8.412	1.610	55.857
Juni	35.732	3.416	8.203	1.540	54.749
Juli	36.657	3.993	8.384	1.785	57.193
Aug.	35.553	8.310	8.092	3.080	60.795
Sept.	34.509	6.798	8.047	1.925	
Oct.	35.922	5.930	8.429	1.925	
Nov.	33.823	4.900			

1) Ontleend aan: „Federal Reserve Bulletin” van Februari 1947.

2) Exclusief Sovjet Rusland.

3) Inclusief Philippijnen. Jaarcijfers: „U.S. Mint”. De jaarcijfers zijn schattingen van de „U.S. Mint”; de maandcijfers schattingen van het „American Bureau of Metal Statistics”. Voor 1945 is het totaal van de maandcijfers van het „American Bureau of Metal Statistics” gelijk gemaakt aan het jaarcijfer van de „U.S. Mint”.

4) Te beginnen met 1945 zijn de Can. cijfers onderhevig aan eventuele officiële revisie.

5) Te beginnen met Dec. 1944 werden de gegevens verschaft door het „American Bureau of Metal Statistics”. Voor de periode Dec. 1941—Dec. 1943 hebben de cijfers betrekking op Australië; van Jan. 1944 af alleen op West-Australië.

MEDEDELING.

De „Economisch-Statistische Berichten” zullen met ingang van 1 Mei a.s. overschakelen op de nieuwe spelling. De redactie verzoekt haar auteurs vriendelijk, hiermede rekening te houden. Zij is bereid, die manuscripten, die nog in oude spelling in portefeuille liggen of inmiddels gereed komen, zelf in de nieuwe over te brengen.

Ook voor Beschikbare Krachten is een annonce in „Economisch-Statistische Berichten” de aangewezen weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

MAANDSTAAT OP 31 MAART 1947

Kas, Kassiers en Daggeldleeningen	f. 14.695.592,77
Nederlandsch Schatkistpapier	589.283.666,66
Ander Overheidspapier	796.362,16
Wissels	1.752.104,66
Bankiers in Binnen- en Buitenland	29.590.512,69
Effecten en Syndicaten	1.704.454,12
Prolongatiën en Voorschotten tegen Effecten	11.953.541,92
Debiteuren	79.325.310,55
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	8.531.566,89
Gebouwen	3.500.000,—
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen	1.042.419,40
	f. 742.175.521,82
Kapitaal	f. 40.000.000,—
Reserve	11.200.000,—
Bouwreserve	2.000.000,—
Deposito's op Termijn	55.874.788,83
Crediteuren	621.577.892,78
Geaccepteerd door Derden	191.294,34
Overlopende Saldi en Andere Rekeningen	10.289.126,47
Reserve voor Verleende Pensioenen	1.042.419,40
	f. 742.175.521,82

De Maatschappij tot financiering van het Nationaal Herstel N.V.

gevestigd te 's-Gravenhage

roep aandeelhouders op tot bijwoning van de jaarlijksche algemeene vergadering van aandeelhouders, te houden op 24 April 1947 te 16.30 uur, in de Rotzaal (Binnenhof), te 's-Gravenhage.

Agenda

1. Opening
2. Goedkeuring notulen der vorige vergadering
3. Jaarverslag van de directie
4. Vaststelling van de balans- en verlies- en winstrekening over het eerste boekjaar
5. Vaststelling dividend
6. Behandeling van de verzoeken om ontslag van 2 leden van den raad van toezicht
7. Benoeming van 2 leden van den raad van toezicht in verband met de onder 6 vermelde vacatures
8. Rondvraag
9. Sluiting

De jaarstukken en de voordracht van de nieuw te benoemen leden van den raad van toezicht liggen ter inzage ten kantore van de Maatschappij, Kneuterdijk 6, te 's-Gravenhage.

Houders van aandelen, aan toonder en/of receptissen, die genoemde vergadering wenschen bij te wonen, dienen hun aandelen en/of receptissen uiterlijk op 22 April 1947 tegen recu, dat tevens als bewijs van toegang tot de vergadering zal dienen, te hebben gedeponcerd bij de volgende banken:

AMSTERDAMSCHER BANK N.V.
DE TWENTSCHE BANK N.V.
INCASSO-BANK N.V.
LIPPMANN, ROSENTHAL & Co.
R. MEES & ZONEN.
NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ N.V.
NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK N.V.
PIERSON & Co.
ROTTERDAMSCHER BANKVEREENIGING N.V.
HELDING & PIERSON.

De President-Directeur,
Drs. J. F. POSTHUMA.

O. N. R. I.

Orde van
Nederlandsche Raadgevende Ingenieurs

Onafhankelijke adviezen, ontwerpen, toezicht op uitvoering

Waarborg voor deskundigheid en integriteit

VAKGEBIEDEN:

Bouw- en waterbouwkunde, verwarmingstechniek, electrotechniek, bedrijfsorganisatie, werktuigkunde, scheepsbouw.

Vraagt ledenlijst aan bij

Secretariaat: Prinsessegracht 23, Den Haag

Beschikbare krachten

Jongeman, 29 jaren oud, gehuwd, sinds vijf jaren werkzaam in het buitenland bij den Buitenlandschen Dienst, biedt zich aan als

**sociaal-econoom of
financieel-econoom**

in Nederland of buitenland. Opleiding: 5-j. H.B.S., cand. economie, 3-j. bankopleiding, bekend met de grondslagen van het arbeidsrecht. Speciale kennis van het internationale betalingsverkeer. Uitmekende talenkennis, beschaafde omgangsvormen. Bezit prima referenties. Brieven onder no. 884, Bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

Vacatures

Accountantskantoor leden N.I.V.A./V.A.G.A., met kantoren in het Westen en het Noorden des lands, vragen
**medewerker of
aanstaand medewerker**

voor hun kantoor in het Noorden des lands. Accountantsdiploma of vergevorderde acc.-studie vereischt. Levenspositie. Brieven onder no. 883 aan het Bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

Bij eenige, gedeeltelijk in oprichting zijnde, dochterondernemingen van een

Industrieel concern op pharmaceutisch gebied
vaceeren de volgende levensposities:

1) Leider der verkoop-maatschappij

Voor deze functie komen in aanmerking verkoopleiders van fabrieken of groothandelsbedrijven, welke zich in hoofdzaak toeleggen op den verkoop van merk-artikelen (bij voorkeur pharmaceutica). Speciale bekendheid met sales-promotion en markt-analyses wordt vereischt.

2) Leider der inkoop-maatschappij

In aanmerking komen uitsluitend inkoopers van pharmaceutische, resp. chemische grootbedrijven.

Beide functies openen, bij gebleken geschiktheid en na inwerkperiode, de mogelijkheid tot een directeursplaats. Gegadigden dienen de leeftijd van 30 jaar te hebben bereikt, middelbare schoolopleiding te hebben genoten, vrij te zijn van militaire verplichtingen, de moderne talen in woord en schrift te beheerschen, over grondige ervaring op organisatorisch en administratief gebied te beschikken en in staat zijn leiding te geven. Uitsluitend representatieve persoonlijkheden met uitgesproken commercieele aanleg, ondernemingsgeest en groote werkkracht, gelieven te solliciteeren.

3) Bedrijfsleider eener pharmaceutische fabriek

Het bedrijf, dat in volle werking is, legt zich o.m. toe op de vervaardiging van specialités. Gevraagd wordt een ondernemende, stuwende kracht met grondige praktische ervaring betr. bedrijfsorganisatorische en personeels-vraagstukken en, met voorliefde voor het ontwikkelen en uitvoeren van nieuwe ideeën. Zij, die voor vervulling van deze positie in aanmerking wenschen te komen, dienen in staat te zijn op tactvolle wijze leiding te geven aan de fabricage-afdeeling en samen te werken met het bedrijfs-bureau. Zij dienen te beschikken over meerijarige pract. ervaring op pharmaceutisch gebied, terwijl bijzondere belangstelling voor de literatuur (o.m. beschikbaar in den vorm van een groot aantal abonnementen op vaktijdschriften) noodzakelijk is. Bij gebleken geschiktheid uitstekend gehonoreerde levenspositie.

*Uitvoerige sollicitaties met vermelding van oplei-
sing, referenties, vroegere en tegenwoordige werkkring, leeft.,
etc. onder bijvoeging van recente foto, welke niet kan
worden geretourneerd en met verwijzing naar de positie,
naar welke men solliciteert, onder No. 881 Bur van dit
blad. Discretie verzekerd. Ons personeel is van den
inhoud dezer advertentie op de hoogte.*

Stichting, werkzaam op het terrein van de agrarische handel en industrie, vraagt voor de functie van Adjunct-Directeur een

**economisch doctorandus of
jurist met economische ervaring**

Sollicitanten moeten beschikken over praktische ervaring in het bedrijfsleven. Br. onder no. 881 aan het Bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

Annoncés, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

Vacatures

PTT

De Hoofddirectie

**FINANCIEELE DIENSTEN VAN
HET STAATSBEDRIJF DER P.T.T.**

vraagt eenige

energieke werkers

voor de **administratie,
efficiency,
controle**

Doctoraal examen economie, lidmaatschap bij het NIVA of de VAGA strekt tot aanbeveling, maar is niet noodzakelijk. Sollicitaties te richten aan den Hoofddirecteur Financieele Diensten, Kortenaerkade 11, 's-Gravenhage.

Sneller dan het vliegtuig

P.T.T. leidt het Internationale postverkeer altijd langs de snelste wegen naar de plaats van bestemming, maar sneller dan het snelste vliegtuig en veelal doeltreffender dan de langste brief is een gesprek met Uw relatie per radiotelefoon. - Het radiotelefonische verkeer met vrijwel alle Zuid-Amerikaanse Staten en ook met Curaçao en Suriname is hersteld.

Radiotelefoneer - 't zegt meer!

Zoojuist is verschenen
als 39e Publicatie van het N.E.I.

Dr H. J. Witteveen

**Loonshoogte
en werkgelegenheid**

Prijs f 6,-

(prijs voor leden en donateurs van het N.E.I. f 4,50)

Verkrijgbaar in den boekhandel en bij de uitgevers
De Erven F. Bohn N.V. - Haarlem

Verliesposten Voorkomend Systeem

bestaande uit 4 Diensten

Het V.V.S. is een onmisbaar hulpmiddel bij het gezondhouden van uitstaande credieten. Aanvaard als onderdeel der debiteuren-administratie, zal het van groote praktische waarde blijken te zijn.

Onze V.V.S.-brochure wordt op aanvraag kosteloos toegezonden
Van der Graaf & Co's bureaux voor den handel N.V.
Amstelstraat 14-18, Amsterdam-C, Telefoon 38631 (6 lijnen)

International Business Machines Corporation New York
kondigt 2 belangrijke nieuwe machines aan:

- 1. IBM Calculating Punch, Type 602,**
- 2. IBM Proof Machine, Type 801.**

Vraagt nadere inlichtingen aan:

Internationale Bedrijfsmachine Mij N.V.
Frederiksplein 34, Amsterdam.C., Tel. nrs. 33406, 33656, 31856

Uw toekomst is veilig
met een polis van de
Algem. Friesche Levensverzekering-Mij
of de

Groot-Noordhollandsche
LEEUWARDEN van 1845 AMSTERDAM
Burmaniahuis v. Brienenhuis

Nederlandsch Indische Handelsbank, N.V.

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

VAN GEND & LOOS

expedieert van huis tot huis

van dorp naar stad - van land naar land

**N.V. LANKHORST
TOUWFABRIEKEN**

SNEEK TEL. 3041-3042

SPINNERIJ—TOUWSLAGERIJ SEDERT 1803